

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“



En ik zal mij ook verblijden

„En ik zal mij ook verblijden. Want ik weet, dat dit mij tot behoud zal strekken door uw gebed en de bijstand des Geestes van Jezus Christus“.

Fil. 1 : 19.

In het voorgaande gedeelte heeft Paulus gezegd, dat hij zich erin verblijdde, als Christus maar werd verkondigd. Zelfs als dit gebeurde door mensen, die daardoor zijn lijden wilden verzwaren. Hij klaagt niet over wat men hem aandeed, maar verheugt zich in de verbreiding van het Evangelie.

Aan het slot van vers 18 voegt hij daaraan toe: En ik zal mij ook verblijden. En die uitdrukking hebben we dunkt mij te verbinden aan vs 19. De apostel zal zich blijvend verheugen, omdat hij weet dat al wat hem overkomt tot zijn heil zal strekken.

Dat lijkt ons nogal kras gesproken. Weet Paulus wat hem nog overkomen kan? Zou het niet zó kunnen worden, dat alle blijdschap hem vergaat? Zover kan het toch komen in het leven van een christen? Of kan dat soms niet? Is de apostel hier niet een beetje overmoedig op het ogenblik dat hij dit schrijft? Dat zou toch ook een apostel kunnen overkomen?

Het is wel kras wat Paulus hier zegt. Maar te kras is het niet. Als wij het maar goed verstaan. We moeten niet denken, dat hij nooit verdriet had. We moeten ons ook niet voorstellen, dat hij het nooit „moeilijk“ had. Hij was een man van „gelijke bewegingen“ als wij en niets menselijks was hem vreemd. Dat blijkt wel uit z'n brieven. In Rom. 9 : 2 schrijft hij: „Ik heb een grote smart en een voortdurend hartzeer. Want zelf zou ik wel wensen van Christus verbannen te zijn ten behoeve van mijn broeders, mijn verwanten naar het vlees“. Dat is Paulus echt aan het hart gegaan, dat de Joden niet naar het Evangelie wilden horen. Dat was hem een voortdurend verdriet. Aan de Korinthiërs schrijft hij in z'n tweede brief: „Dit heb ik mij echter stellig voorgenomen, niet weder in droefheid tot u te komen“. Waaruit blijkt, dat dit al een keer gebeurd is. In Fil. 2 : 27 vertelt hij, dat Epafroditus doodziek is geweest, maar dat God zich over hem heeft ontfermd door hem te genezen. Daarin ziet Paulus ook de ontferming van God over hem zelf, want anders zou hij droefheid op droefheid gehad hebben. Of Paulus dus ook wist wat verdriet was! Er zijn tijden in z'n leven geweest, dat hij om zo te zeggen „z'n plezier wel op kon“. Hij kon soms nauwelijks op de been blijven. Eens schreef hij: „in alles zijn wij in de druk, doch niet in het nauw; om raad verlegen, doch niet radeloos; vervolgd, doch niet verlaten; ter aarde geworpen, doch niet verloren; te allen tijde het sterven van Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus zich in ons lichaam openbare“. II Kor. 4 : 8. Het was soms „van buiten schrik, van binnen vrees“. Hij heeft wel veel goeds van z'n gemeenten ondervonden, maar ook veel kwaad. In z'n bedoelingen werd hij soms miskend, in z'n verwachtingen bitter teleur gesteld. Soms moest hij klagen, dat allen hem hadden verlaten en dat hij niemand in z'n omgeving had die welgezind was.

Maar hoe kan Paulus hier dan zeggen, dat hij zich ook verder verblijden zal? Omdat hij gelooft, dat alle dingen moeten medewerken ten goede voor hen, die de Here Jezus liefhebben. Omdat hij door het geloof weet, dat alles tot zijn behoud zal strekken. Onder

„behoud“ zullen we hier niet hebben te verstaan, dat Paulus zal worden vrij gelaten, want dat is niet zeker. Maar wel, dat alles goed zal komen. En dat goede waarvan de apostel zeker is is dit, dat Christus zal worden grootgemaakt, hetzij door zijn leven hetzij door zijn dood. Want het leven is hem Christus en het sterven gewin. Mag hij blijven leven, dan zal hij blijven werken en vrucht dragen voor Christus. Moet hij sterven, dan zal door zijn dood-om-Christus-wil de naam van Christus verheerlijkt worden. En hij weet niet eens wat hij kiezen zal. Van twee kanten wordt er drang op hem uitgeoefend. We zouden ook wel kunnen zeggen: hij wordt naar twee kanten getrokken. Aan de éne kant verlangt hij wel om heen te gaan uit dit leven en dan met Christus te zijn. Want dat is verreweg het beste. Maar hoe hij daarnaar ook mag verlangen, noodzakelijker is het om als apostel te blijven werken voor de gemeente. En hij is wel overtuigd, dat hij nog wat zal blijven leven en in Filippi zal komen. Dan zal hij hen mogen sterken in het geloof en hun blijdschap bevorderen. Dan zal er ruimschoots reden zijn om naar aanleiding van wat hem overkwam in Christus Jezus te roemen. Niet Paulus zal dan in het middelpunt der belangstelling staan, noch de gemeente, maar Jezus Christus de Here, die alles wel gemaakt heeft.

Uit de tekst, die ik hierboven uitschreef blijkt wel, dat Paulus niet roemt in eigen kracht. Hij beweert niet, dat hij zichzelf wel door de moeilijkheden heen zal slaan en dat hij het wel zó handig zal aanleggen, dat hij door de rechter vrijgesproken zal worden. Maar hij weet, dat ze in Filippi voor hem bidden en dát zal strekken tot zijn behoud. Hij heeft veel van het gebed der gemeente verwacht. Dat treft ons telkens weer in de brieven, dat er een hartelijke gebedsgemeenschap is geweest tussen de apostel en de gemeenten. Zoals wij die dunkt mij niet meer kennen. Lag dat aan de nood der christenheid in die dagen? Leerde de grote nood hen bidden? En ontbreekt onder ons dat gebed, omdat wij onze nood en ellendigheid niet recht en grondig kennen? Wie zal het zeggen? Maar ik ben er wel eens bang voor, dat het met het gebed ook onder ons niet best staat. Van Luther lezen we, dat hij soms halve nachten kon bidden in verband met de nood der kerk. Van dr van der Bergh uit de dagen der doleantie is bekend, dat hij zó onder de indruk was van de ellende der kerk, dat hij vaste en bad bij dag en nacht. Zij leefden in afhankelijkheid van de HERE. Zijn wij wel afhankelijk genoeg? Zijn wij wel verlegen genoeg? Of weten wij ons zelf wel te redden? Ik hoorde gisteren iemand zeggen: Wij hebben een reveil nodig. een krachtige opleving van het leven des geloofs. Dat is waar dunkt mij. En daarvoor is veel en krachtig gebed nodig. Voor kerken die in grote nood zijn. Voor broeders en zusters, die in zulke spanningen leven, dat zij het haast niet uit kunnen houden. Geloven wij eigenlijk nog wel dat het gebed der rechtvaardigen veel vermag? Of verwachten wij meer van allerlei acties? De kerk is in grote nood en dan denk ik niet alleen aan „onze“ kerk, maar aan de gemeente des Heren, aan het volk Gods dat verstrooid is en verdeeld. We zullen voor haar behoud bidden. Want de HERE alleen kan uitkomst geven. Van Hem moet onze verwachting zijn.

Hoopt op de HEER, gij vromen!

UIT DE INHOUD:

<i>En ik zal mij ook verblijden</i>	H. J. J.
<i>Ieder ga gewoon met zijn werk door</i>	H. J. J.
<i>Opvoeding en onderwijs</i>	C. V.
<i>De tempel van God</i>	L. D.
<i>Enkele opmerkingen over de uitleg van 1 Petr. 3 : 19 (I)</i>	D. H.
<i>Boekbespreking</i>	J. M.
<i>Persschouw</i>	C. V.
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

Is Israël in nood,
er zal verlossing komen:
Zijn goedheid is zeer groot.

Naast het gebed der Filippenzen noemt Paulus de bijstand van de Geest van Jezus Christus. Dáár zullen zij om gebeden hebben. En daar verwacht Paulus alles van. De Geest van Jezus Christus is de Heilige Geest, de Geest van God. Hij is almachtig, alomtegenwoordig. Wat van God de Vader kan worden gezegd, geldt ook van de Heilige Geest. Hij is dus ook barmhartig en genadig en groot van goedertierenheid. Van Diens bijstand verwacht Paulus alles. En die bijstand of verzorging bestaat daar in, dat de Heilige Geest Zichzelf aan het volk des HEREN geeft. Wonderlijk groot is Zijn genade, dat Hij in ons wil werken en ons wil leiden en regeren en behouden. Wat Paulus speciaal van de Heilige Geest verwacht in zijn omstandigheden zegt hij niet. We kunnen denken aan de wijsheid, die de apostel nodig heeft bij zijn verhoor voor de rechters. Of aan de vrijmoedigheid om het Woord te spreken. Aan de lichamelijke en geestelijke kracht, die hij nodig heeft om het in de boeien uit te houden. Alles wat tot zijn „behoud“ nodig is verwacht hij van de Geest van Jezus Christus. En hij is zeker, dat hij niet beschaamd zal uitkomen.

Verwachten wij alles van de bijstand van de Heilige Geest? Van de Geest van Jezus Christus? Want Hij en de Geest zijn één. Zodat de apostel in II Kor. 3 : 17 zegt: „De Here nu is de Geest“. Paulus was zich bewust, dat hij maar een zwak mens was. Hij droeg de schat van het Woord in „een aarden vat“. Hij was niet de held, die wij soms van hem maken. Wij denken allicht, dat hij een man was met stalen zenuwen, met een krachtige wil en een onvoorstelbaar groot uithoudingsvermogen. Het kan best zijn, dat hij een gezond lichaam had en een sterk zenuwgestel en een krachtige geest. Maar dat alles heeft hem niet op de been gehouden. Maar de Geest van Jezus Christus stond hem bij. En zó hield hij het uit en kwam alle moeilijkheden te boven.

Er zijn in onze dagen broeders en voorgangers in grote nood. Wat zullen we tot hen zeggen? Dat ze van dit of dat zich maar niets moeten aantrekken en dat zij zich mannen moeten tonen of stoere vrouwen, die tegen een stootje kunnen? Dat helpt uiteindelijk niet. Er is een betere bijstand. De hulp van de Heilige Geest, die almachtig is, in vermogen onuitputtelijk. Wanneer wij zwak zijn (in ons zelf) dan zijn we machtig door de Geest van Jezus Christus. Van Hem zij de verwachting van ons allen.

H. J. Jager.

Ieder ga gewoon met zijn werk door

Men kan niet zeggen, dat het na het bekende besluit van onze synode te Assen erg rustig is in onze kerken. Waarschijnlijk zal in veel gemeenten van onrust niets te merken zijn. Dáár bijv. waar op kansel of in kerkbode van het synodebesluit niet gerept wordt. Maar er zijn ook gemeenten en pastorieën waar heel wat spanningen zijn. Het is bekend, dat ds Overeem van Hattem van ons is heengegaan. Geruchten omtrent anderen, die op het punt zouden staan hetzelfde te doen, gaan rond. Men moest zulke praatjes niet rondstrooien.

Zaterdag 10 juni is in Zwolle een vergadering van „bezwaarden” uit onze kring gehouden. En zo zou er meer te noemen zijn. Er zal wel een „gangbare mening” zijn, maar die wordt lang niet door allen gedeeld. Hoe ik persoonlijk tegenover dit besluit sta kan bekend zijn. Ik zal mijn standpunt niet herhalen. Wil alleen nog eens naar voren brengen, dat men aan mijn mening niet meer waarde moet hechten dan zij heeft. Zij is de overtuiging van een menskind, die de wijsheid niet in pacht heeft. Maar ik meen, dat mijn mening naast of tegenover de gangbare althans te overwegen is. Na al wat ik over „Assen” gelezen heb ben ik nog niet van inzicht veranderd. Voorts zegge niemand, dat dit de overtuiging van „Opbouw” is. Zij ligt alleen voor mijn rekening.

In verband met de spanningen, die er hier en daar zonder twijfel zijn, wil ik nog iets zeggen. Met de hoop in het hart, dat dit enige ontspanning kan brengen. Ik wil dat doen naar aanleiding van een schrijven, dat ds Overeem aan de leden van de Vrijgemaakte kerk te Hattem heeft gezonden, en waarin hij zijn beweegredenen bekend maakt, die hem tot deze „overgang” drongen. Daar staat een en ander in wat waar is. Ook wel iets dat op misverstand berust of niet waar is.

Op bl. 4 heeft hij het over de uitspraak van onze synode. En zegt dan: „En deze uitspraak dient, naar art. 31 K.O., voor vast en bondig gehouden te worden”. Hij zal bedoelen, dat ieder aan deze uitspraak gebonden is in die zin, dat hij het er mee eens moet zijn of in elk geval er over zwijgen zal. Die uitspraak is volgens hem naar Gods Woord of niet. Ieder die meent, dat deze uitspraak niet gesproken is naar uitwijzen van het Evangelie, zou nu in een gewetensconflict komen. Wat mij betreft, daar geloof ik niets van. Art. 31 begint: „Zo iemand zich beklagt door de uitspraak der mindere vergadering verongelijkt te zijn, die zal zich op een meerdere kerkelijke vergadering beroepen mogen; en 't geen door de meeste stemmen goedgevonden is, zal voor vast en bondig gehouden worden”. Maar hier was geen klacht over een uitspraak van een mindere vergadering en hier was geen beroep van de mindere op de meerdere vergadering. Men zal natuurlijk niet kunnen ontkennen, dat dit besluit genomen is. Dat staat vast. De een zal er blij mee zijn, een ander zal het betreuren. Er is voor gedankt, er is misschien ook om gehuild. Maar de synode eist toch van niemand, dat hij zich conformeren zal? Of dat hij er niets tegen zeggen of schrijven zal? Natuurlijk moet dit op christelijke wijze gebeuren, broederlijk, bescheiden, hartelijk enz. Maar erover zwijgen hoeft men niet.

Ds Overeem meent: „De synode van Assen heeft haar uitspraak gedaan... Nu komt ieder kerklid voor de vraag te staan of hij met zijn hart en dus zijn handelwijze achter deze uitspraak kan staan, ja dan neen. Ik meen tenminste, dat dit een goed-gereformeerde zienswijze is, waarnaar we in het verleden — ik denk aan de jaren '43—'44 — ook hebben gehandeld”. M.i. spreekt ds Overeem hier veel te „synodaal”. Hij acht een uitspraak van een synode veel te hoog. Net zo hoog als de synoden van omstreeks '44 dat deden. Aanvankelijk liep het met de uitspraken van '42 nogal los. Velen waren het er niet mee eens, maar het viel nogal mee. De ellende begon, toen de synoden onderwerping kwamen eisen en instemming vroegen en wilden dat er niets zou worden geleerd, dat er niet volkomen mee overeenstemde op straffe van schorsing en afzetting. Van '42—'46 heb ik het nooit onder stoelen of banken geschoven, dat ik het met de besluiten van toen niet eens was. Ik meen nog, dat dit in de kerk moet mogen. Het mocht toen niet. Want toen ik mij niet

wilde conformeren ben ik geschorst. Ik zou niet weten waarom we niets zeggen mogen, als we het nú met dit besluit niet eens zijn. Bovendien ging het in de veertiger jaren om leringen, waaraan heel wat vast zat. Nu gaat het om contact of geen contact. Dat is toch geen schibbolet, waarnaar te beoordelen is of een kerk „waar” of „vals” is? Ik krijg de indruk, dat ds Overeem meent, dat de gebonden kerk door haar zoeken van toenadering, zal ik maar zeggen, van „vals” „waar” geworden is en dat onze kerken van „waar” „vals” zijn geworden, omdat ze contact weigeren. We mogen dit laatste betreuren zoveel we willen, maar met contact-willen of niet-willen staat of valt de kerk stellig niet.

In verband hiermee moet me nog iets van het hart. Merkwaardig vind ik de mildheid, waarmee de besluiten van Utrecht 1959 worden behandeld. Terwijl van diezelfde mildheid tegenover Assen niets blijkt. Over de schorsingen, die niet zijn opgeheven, ofschoon de schorsingsgrond is terzijde gesteld, wordt niet gesproken. Het „zegenrijk” en „rechtmatig” van Utrecht wordt licht geacht als ik het wel heb. Terwijl aan de synode van Assen alles zwaar wordt toegerekend. Ik wil toestemmen, dat er door sommige afgevaardigden woorden zijn gesproken, die niet te prijzen zijn. Maar we moeten niet zeggen, dat die door de synode gezegd zijn. Wat de „staart” van Utrecht 1959 betreft zegt ds Overeem, dat hij daarin niet de leer van 1944 leest. Hij vervolgt dan: „En het kan U bekend zijn, dat zelfs enkele van onze professoren hebben geschreven, dat dit de betekenis niet hoeft te zijn”. Het zal bekend zijn, dat ik zo iets geschreven heb. Maar ik vind het eerlijk gezegd niet fraai, dat niet vermeld wordt wat ik óók gezegd heb. Dit namelijk: „Wel acht ik deze uitspraak om haar onduidelijkheid en dubbelzinnigheid onverstandig en nergens toe dienend. Aan zulk een uitspraak heeft niemand houvast”. Ik wil twee mijlen meegaan om een milde verklaring van Utrecht 1959 te geven. We moeten het ook doen denk ik. Maar dat ze „onduidelijk en dubbelzinnig” is mag niet worden verzweigd.

Tenslotte nog dit. Ds Overeem vroeg z'n kerkeraad nog eenmaal te mogen voorgaan in de dienst des Woords, waarin hij de „als zondig beschouwde synodebesluiten in het ambtelijk gebed aan God” wilde voorleggen. Verder had hij het voornemen „het evangelie te verkondigen aangaande de heilige algemene christelijke kerk”. Hier is het woord „evangelie” dunkt mij niet op z'n plaats. Ik geloof, dat er een heilige, algemene, christelijke kerk is. Maar ik meen dat we niet mogen spreken van het evangelie, waarvan die kerk de inhoud is. Zo spreekt de Schrift bij mijn weten over het evangelie nooit.

Het komt mij voor, dat de stap van ds Overeem veroorzaakt is, mede althans, door een overschatting van een synodebesluit. Die overschatting komt vrij algemeen voor, maar daarom is zij nog niet goed. De prediking op Pinksteren is hier en daar door het besluit van de synode beheerst. De één heeft voor dit besluit gedankt, mogelijk heeft een ander er tegen gepreekt. Ik acht geen van beide wijs. Ik zou er over gezweigd hebben.

Wat moeten we nu doen? Voorstanders en tegenstanders van deze beslissing? Rustig voortgaan met het werk, dat ieder op zijn plaats heeft te doen. Zeker niet van die plaats weglopen. Ik kan een heleboel begrijpen, maar niet dat iemand om déze beslissing „overgaat”. In de eerste plaats vind ik dat nogal ondankbaar tegenover de HERE, die het ons, geschorsten, mogelijk maakte het Evangelie te verkondigen in de Vrijgemaakte Kerken. In de tweede plaats is het m.i. een in de steek laten van de kudde, waarover men gesteld was. In de derde plaats heeft niemand iets aan individuele overgangen. Daaraan heeft de gemeenschap aan de overkant niets en daaraan hebben wij niets. Bovendien, kan men de verantwoordelijkheid dan wél dragen voor de schorsingen, die nog nooit zijn opgeheven? En kan men dan wel verantwoordelijk zijn voor de onduidelijkheid en dubbelzinnigheid van de besluiten van Utrecht? Ik voor mij zou het op geen enkele manier tegenover de HERE kunnen verant-

woorden, als ik om dit besluit mijn plaats zou verlaten, waar Hij ons gesteld heeft.

We zullen rustig moeten voortgaan met ons werk. Als het te pas komt mag men gerust zeggen, dat men met de beslissing van Assen niet blij is. Maar men moet tijd en wijze kennen. Dat broeders die er moeite mee hebben met elkander praten kan niemand kwalijk nemen. We mogen elkaar in onze noden en zorgen toch helpen? Dat ik van massale vergaderingen en acties geen heil verwacht mag ik bekend onderstellen. Maar dat ik geen heil verwacht van een verbod van zulke ondernemingen mag ook bekend zijn. We leven in een vrij land en in een vrije kerk. Maar we zullen alle sensatie moeten vermijden. Een synodale uitspraak is feilbaar. Toen indertijd synodes hun oekases de kerk inslingerden met hoge woorden van „profetische autoriteit” en „door Christus gegeven gezag” hebben we daartegen onze stem verheven. Gelukkig gebruiken onze synoden zulke hoge taal niet. Maar laten we dan ook niet meer waarde aan synodale uitspraken hechten dan ze woord zijn. We hebben in de loop der jaren wel ondervonden wát sommige synodale uitspraken waard zijn. Laten we maar niet denken dat de beslissingen van onze synoden onfeilbaar zijn. In onze Belijdenis staat nog altijd art. 7 N.G.B.

Wat een predikant heeft te doen? Het Evangelie der genade verkondigen en de gemeente leren onderhouden alles wat de Here geboden heeft. Er is maar één kracht tot zaligheid en dat is het Evangelie van Jezus Christus. Van de verkondiging van dat Evangelie moet niemand zich laten afbrengen door allerlei kerkelijke „kwesties”. Het hart van de kerk klopt in de plaatselijke gemeente. Daar is maar één echte nood in de kerk en dat is de nood der zonde en haar gevolgen. De gemeente moet haar nood en ellendigheid recht en grondig leren kennen en dat leert ze kennen bij het licht van het Evangelie. En altijd weer moet haar voorgehouden worden de verlossing, die ze in Christus heeft. En aan de gemeente moet de weg worden gewezen, waarin ze de HERE te dienen heeft. We zouden dit alles kunnen samenvatten in de woorden van Psalm 130: „Zo Gij, HERE, de ongerechtigheden gadeslaat, Here, wie zal bestaan? Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt”.

De nood in de gemeente is groot. Want de gevolgen der zonde zijn groot. Daartegen moet de strijd worden aangebonden. In het alledaagse, volle leven van gewone mannen en vrouwen, jongens en meisjes, die in het leven staan zoals dat „reilt en zeilt”. Het is mijn overtuiging, dat niet allerlei kerkelijke en organisatorische kwesties op de preekstoel moeten worden gebracht. Ik hoor wel eens dat van sommige kansels het „op ten strijde” wekelijks weerklinkt en als men vraagt wáár en hóé die strijd moet worden gestreden dan krijgt men te horen, dat dit moet gebeuren in organisatie zus en vereniging zo. Terwijl de werkelijke vragen, waarmee men in het gewone leven in aanraking komt, niet aan de orde komen.

Hetzelfde geldt ook van kerkeradsvergaderingen. Uit de dagen van de kerkstrijd in de veertiger jaren herinner ik mij hoeveel tijd en energie besteed werd aan de kerkelijke „kwesties”. Het was toen wel eens nodig, maar we hebben er meer aandacht aan besteed dan noodzakelijk was. Het gewone werk bleef bij dat alles vaak liggen. En op de huisbezoeken ging het al evenzo. Laten we oppassen, dat we het noodzakelijke werk niet laten rusten. Het komt mij voor, dat de duivel er plezier van zou hebben als wij maar één kwestie zagen in deze dagen, namelijk of de synode een goed of een kwaad besluit heeft genomen. Laat het gewone werk voortgaan en doorgaan. Laten weduwen en ellendigen bezocht worden. Laten ongeregelde vermaand worden. Laten zwakken gesterkt worden en treurende getroost en moedelozen bemoedigd en neergebogenen opgericht. Laten we denken aan de jeugd, die bestormd wordt door de wereld en die gevaar loopt om bij allerlei kerkelijk geharrewar de lust te verliezen voor de dienst des HEREN. Ieder ga door met het werk, dat de HERE hem opdraagt.

H. J. Jager.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

KERK EN SCHOOL BIJ DE AFGESCHIEDENEN

In een voorafgaand artikel heb ik er op gewezen, dat in ons land, speciaal door het optreden van de Raad voor Kerk en School der Ned. Herv. Kerk de verkerkelijking van het onderwijs en de scholen toeneemt.

Het is boeiend en leerzaam na te gaan hoe in de vorige eeuw onder de Christelijke Gereformeerden met het probleem van kerk en school is geworsteld.

Oorspronkelijk waren de scholen van de Chr. Gereformeerden meestal, zoals men dat noemde, „Christel. Geref. Gemeentescholen”. Dat wil zeggen: scholen die door de kerkeraden van de Chr. Geref. kerken werden opgericht en bestuurd. Maar spoedig kwam er een wijziging van inzicht. Helenius de Cock verklaarde in De Bazuin van 7 aug. 1868, dat onderzoek van de Heilige Schrift en de belijdenis en kerkorde van de Geref. Kerken hem de overtuiging had bijgebracht, dat deze er nergens op wijzen, „dat de scholen juist van de kerk moeten uitgaan”.

Een beschouwing van de werkelijke toestand van christendom en kerk in het vaderland had hem bovendien de overtuiging gegeven, „dat het in de meeste gevallen zelfs wenselijk is, dat de scholen worden opgericht door bijzondere verenigingen hetzij dat de leden der vereniging leden zijn van hetzelfde of van verschillende kerkgenootschappen”.

Dit standpunt werd overgenomen door de landelijke „Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs”, welke in 1868 werd opgericht. Deze Vereniging stelde zich tot doel gereformeerde scholen in het land te steunen, waarbij vooral aandacht zou worden geschonken aan de opleiding van onderwijzers. Maar deze Vereniging wilde per se géén kerkelijke vereniging zijn, d.w.z. een vereniging welke van de kerk uitging of onder curatele van de kerk stond. Zij wilde wel een **confessioneel-Gereformeerde** maar geen **kerkelijk-Gereformeerde** vereniging zijn.

Dat kwam wel zeer duidelijk daarin uit, dat zij in art. 4 van haar reglement bepaalde, dat het Algemeen Bestuur van de Vereniging werd opgedragen aan een Commissie van zeven leden, van welke er (minstens) vier Chr. Geref. predikant moesten zijn. Het bestuur van de vereniging zei eerlijk waarom de bepaling omtrent die vier predikanten in het

reglement was opgenomen. Het verklaarde namelijk, dat men zo „een waarborg wilde hebben, dat de meerderheid der Hoofd-Commissie bestond uit personen, die ambtshalve met ede hadden beloofd de waarheid overeenkomstig de confessie te leren en voor te staan”.

Maar terwijl de vereniging deze waarborg voor het gereformeerd karakter vaststelde, accepteerde ze tegelijk, tot in haar bestuur toe, ook leden welke **niet** lid waren van een van de Chr. Geref. Kerken maar wel de gereformeerde confessie als vertolking van hun geloof in de Schrift aanvaardden.

Ik wil hier speciaal memoreren de ideeën van Helenius de Cock in deze. Ze werden door hem ontwikkeld naar aanleiding van de discussie welke op de tweede algemene vergadering van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs gevoerd werd.

Op die vergadering hield Ds Beuker een pleidooi voor een direct toezicht van de kerkeraden op de door deze Vereniging gesteunde scholen en hij verlangde ook kerkelijk toezicht op de landelijke Vereniging zelf. Deze behoorde z.i. „in wezenlijke en wettelijke betrekking te staan tot de Chr. Geref. Kerk”.

In zijn toespraak over deze zaak zei Ds Beuker o.a. „Het echt Gereformeerde is echt kerkelijk, zowel als het bijbels is. Hetzelfde gereformeerd beginsel dat van zijn kerkbesturen het houden van toezicht op godsdienst en zeden der school vraagt, eist evenzeer van elke belijder (dus ook van onze Vereniging) dat hij het toezicht der van God gestelde kerkelijke macht, over het godsdienstige in het schoolonderwijs erkene, eerbiedige en er zich uit eigen beweging aan onderwerpe, vooral niet minder als hij de bevoegdheid van Staatstoezicht over het maatschappelijk onderwijs erkent en om des Heeren wil eerbiedigt. Onderwerping is in dat geval niet slechts een schuldige plicht, maar ook een **begeerlijke** zegen”.

Zoals men bij lezing direct merkt rammelt deze redenering nog al!

Beukers betoog resulteerde in een concept-brief, welke door het bestuur der vereniging moest gezonden worden aan de „Synodale Commissie van de Chr. Geref. Kerk” — een door de synode der Chr. Geref. Kerk benoemd deputaatschap, dat behalve het contact met de overheid ook nog allerlei andere zaken welke alle afzonderlijke kerken gezamenlijk betroffen behartigde.

De brief welke Beukers had opgesteld luidde als volgt:

„Aan de Hoog Eerw.(!) Synodale Commissie der Chr. Geref. Kerk in Nederland.

Het Algem. Bestuur der Vereen. voor Geref. Schoolonderwijs, door haar Gereformeerd beginsel en aangenomen statuten daartoe geleid, en door het besluit harer Algem. Vergadering van 4 mei 1870 daartoe gemachtigd, verzoekt U Hoog Eerwaarde en in u al de hogere en lagere besturen(!) uwer kerk, ons in het houden van toezicht op de leer en de wandel van besturen, onderwijzers en kwekelingen der scholen door onze Vereen. gesubsidiëerd en binnen het ressort van één uwer gemeenten gelegen, te willen ondersteunen, opdat in onze scholen geen godsdienstig onderwijs gegeven worde, in strijd met de belijdenisschriften der Geref. Kerk of doopsbelofte van Geref. Ouders en tevens de verhouding, waarin ene Geref. Kerk en een Geref. Vereen. tot elkaar behoren te staan, voor vriend en vijand blijken”. (Bazuin 3 Junij 1870).

De vergadering van de „Vereniging voor Geref. Schoolonderwijs” ging op Beukers voorstel niet in. Maar na de vergadering werd over deze kwestie een discussie gevoerd in De Bazuin. Eerst zette daarin Ds Beukers zijn ideeën uiteen en daarna kwam Beukers' opponent Helenius de Cock aan het woord.

De Cock wijst er dan op dat er tussen hen en Ds Beuker een misverstand is ontstaan over het woord „toezicht”. Daarom begint hij met een algemene omschrijving van „toezicht” te geven. De Cock verstaat er onder: „acht op iets geven, zich met iets bekend maken”. Zulk een toezicht „oefent de kerk, (althans zij behoort het te doen) op alles wat binnen haar en rondom haar plaats vindt. Zij doet dit zelfs op de staatscholen”. De kerk moet immers met de ogen open door de wereld gaan. Ze moet de geesten beproeven of ze uit God zijn.

Maar behalve dit toezicht is er nog een ander mogelijk. Het is het officiële, reglementair of statutair vastgestelde en geregelde, het „formeel toezicht”, dat de kerk op een vereniging of andere instantie uitoefent.

Zulk een „formeel toezicht” wordt dan door de kerk uitgeoefend wanneer zij „in behoorlijke, dat is kerkelijke vorm een onderzoek instelt”. Dit onderzoek moet dan plaats hebben door kerkelijke deputaties door kerkelijke instanties aangewezen. En de resultaten ervan moeten op de kerkelijke vergaderingen besproken worden. Tot zulk onderzoek

Enkele opmerkingen over de uitleg van 1 Petr. 3:19

I

Onlangs wijdde Ds G. Visee in ons blad¹⁾ een drietal artikelen aan de exegese van 1 Petr. 3:19, een van de duistere teksten uit het N.T. Deze trokken tmeer mijn aandacht, omdat ik zelf kort tevoren me ook met deze tekst had bezig gehouden op verzoek van een onzer predikanten. Ik had toen de vrager in zoverre moeten teleurstellen, dat ik hem niet met zekerheid kon zeggen, wat nu precies onder de „geesten in de gevangenis”, daar genoemd, verstaan moet worden. Het zou mij dan ook verheugd hebben, als de lezing van Visee's artikelen mij tot de overtuiging had gebracht: dit is de oplossing van het raadsel. Echter: al ben ik blij met de publicatie van zijn voorstel en al heb ik waardering voor zijn zakelijke en overzichtelijke uiteenzettingen, er rezen onder het lezen toch een aantal bezwaren tegen zijn exegese zowel van de tekst-in-kwestie als van het verband, waarin deze voorkomt. We zijn zo vrij, die hier naar voren te brengen, in de hoop, dat voortgaande discussie zal bijdragen tot de opheldering van de vragen, die deze moeilijke tekst oproept.

I. Zijn de „geesten” mensen-van-vlees-en-bloed?

Visee ziet in de „geesten-in-hechtenis”²⁾ mensen-van-vlees-en-bloed. Als bewijspiaats, dat het woord „pneuma” (geest) zo gebezigd

wordt in het N.T. voert hij onder meer aan 1 Joh. 4:1-4. Als hij dan de vraag onder de ogen ziet „waarom Johannes nu deze levende mensen-van-vlees-en-bloed „geesten” noemt”, komt zijn antwoord hierop neer: „geest” is de mens-in-zijn-activiteit. Activiteit is altijd gericht. „Daarom spreekt Johannes in 1 Johannes 4 van „geesten”, als hij het heeft over profeten, leraars in de kerk, mensen van-vlees-en-bloed. Immers het zijn mensen in goed of kwaad gerichte activiteit, die invloed oefenen op hun hoorders ten goede of ten kwade...” (pag. 270, kol. 3).

Hier zet ik het eerste vraagteken. Eigenlijk geeft V. zelf daartoe aanleiding, door onmiddellijk na wat ik zojuist citeerde te schrijven: „...die op hun beurt gericht en geleid worden hetzij door de Geest Gods of door de geest van de antichrist, d.i. de boze geest, die ook de antichrist leidt en leiden zal”. Ik zou de schrijver willen vragen: heeft hij ook overwogen, of de reden waarom hier in 1 Joh. 4 van „geesten” gesproken wordt, wellicht hierin gelegen zal zijn, dat die valse profeten geleid worden door een „boze geest”? Ik voor mij zou nauwelijks aarzelen, de vraag in deze laatste zin te beantwoorden. V. meent nl., dat in vs 4 bij de pronominaale aanduiding van de „pneumata” (neutr.!) een masculinum is gebezigd. Doch alvorens hieruit een conclusie te trekken t.a.v. de identiteit van die „geesten”, moet hij toch, dunkt mij, aandacht schenken aan het vervolg van dat vers: „want die in

ons is, is sterker dan die in de wereld is”.³⁾ Daaruit blijkt, dat zowel in de ongelovigen als in de gelovigen **iemand huist**, dat in beiden **een macht woont**, die hen drijft. Deze machten zijn resp. de Satan en God. Men kan ook zeggen: de geest van Satan en de Geest van God. (De bijbel gebruikt nl. beide uitdrukkingen: „God woont in ons” (met Zijn Geest, wel te verstaan) en „de Geest Gods woont in ons”.) Wij kunnen dus naast de woorden van 1 Joh. 4:4 „(hij) die in de wereld is” een tekst leggen als Ef. 2:2, waar sprake is van „den geest die thans werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid”.

Het is dan ook wel waar, wanneer V. zegt: de gelovigen zijn al met die „geesten” in aanraking geweest. Maar dan toch in deze zin: ze zijn met de **boze geesten** in aanraking geweest, zoals deze in de leugenprofeten tot hen komen. M.a.w. als in 1 Joh. 4 sprake is van „geesten”, dan geloof ik niet, dat we daarbij te denken hebben aan mensen-van-vlees-en-bloed, nader: mensen-in-hun-activiteit; doch aan boze machten, gevallen engelen.

Trouwens, ik betwijfel, of wel óóit in het N.T. het woord „geest” de betekenis heeft: levend mens, met het accent op zijn activiteit. Het tweede door V. aangehaalde Schriftgedeelte, 1 Tim. 4:1, 2, is nl. in overeenkomstige zin te verstaan als 1 Joh. 4:1-4: de dwaalgeesten en de duivelsleringen komen tot de gelovigen „in de veinzerij van leugensprekers”. Deze uitdrukkingwijze geeft geen recht, de leugensprekers en die „geesten” volledig te vereenzelvigen. Al is er een innige relatie tussen die twee, ze blijven nochtans te onderscheiden.

En een andere plaats waar „geest” in de door V. genomen betekenis zou voorkomen, ken ik evenmin. Intussen: misschien heb ik

LEDENVERGADERING PERSVERENIGING „OPBOUW”

Wij herinneren hierbij aan de LEDENVERGADERING en wij wekken U op allen te komen zaterdagmiddag 17 juni in het Jaarbeursrestaurant te Utrecht; ingang Rijnkade; aanvang kwart over twee.

Uiteraard is deze vergadering alleen bestemd voor de leden van de Persvereniging „Opbouw”, en voor hen die zich van te voren nog als lid opgeven; dit kan schriftelijk bij het secretariaat Prof. Wentlaan 50, Utrecht of telefonisch K 30-15590 H. Albracht.

behoort uiteraard ook, dat de kerkelijke vergaderingen eventueel op de zaken van de onder haar toezicht staande vereniging of andere instelling ingrijpen.

Zulk een „formeel toezicht”, dus een toezicht „in behoorlijke, kerkelijke vorm”, kan de kerk evenwel alleen instellen „binnen hare jurisdictie”, binnen haar „rechtsgebied”. Dat doet zij b.v. in betrekking tot huisgezinnen, werkplaatsen en winkels, voorzover de hoofden of eigenaars leden der gemeente zijn, door het huisbezoek”.

Zulk een „formeel toezicht” van de kerken op de scholen achtte De Cock nu onnodig en gevaarlijk.

Waarom De Cock zulk een toezicht onnodig acht fundeert hij aldus:

„Elke gereformeerde school, die door particulieren, hetzij zij leden zijn van de Chr. Geref. kerk of niet, wordt opgericht, is door zichzelf reeds een bewijs, dat de ouders gereformeerd onderwijs verlangen voor hunne kinderen.

Het bestuur der school en ook de onderwijzers zijn door de statuten der vereniging verbonden, geen onderwijs te geven of te laten geven dan dat met de leer der gereformeerde kerk overeenstemt.

Allen staan onder het toezicht der ouders en van het schooltoezicht d.i. het Algemene bestuur en de agent (n.l. van de landelijke „Vereniging voor Geref. Schoolonderwijs”, C.V.), terwijl de grootste helft van het Algemeen bestuur bepaald leraars moeten zijn van de Christel. Geref. Kerk, en die bij hun kerkbestuur kunnen worden aangeklaagd.

Waartoe is dan nog een formeel toezicht van de kerkeraad nodig?”

En voor het gevaarlijk zijn van dit kerke-

raadstoezicht voert De Cock de volgende gronden aan:

„Dat de kerkeraad formeel toezicht heeft, wanneer de gemeente de school heeft opgericht, dat ligt in de aard der zaak; maar indien de school niet is van de gemeente, dan kan er gemakkelijk botsing ontstaan tussen de kerkeraad ter ene zijde, en het bestuur (het plaatselijke) en de onderwijzers aan de andere zijde.

Dit gevaar is groter indien de school voornamelijk of uitsluitend door niet-leden der gemeente is opgericht. We mogen hierbij niet vergeten, dat de kerkelijke strijd zo gemakkelijk ook in betrekking tot de schoolverwijdering veroorzaakt.

En eindelijk: niet alle kerkeraden ken ik genoegzaam doorzicht toe, om in de gestelde omstandigheden met de nodige voorzichtigheid te handelen”. (Bazuin 24 Junij 1870).

Op deze wijze streed De Cock voor de „vrije” christelijke, de „vrije” gereformeerde school. En zijn ideeën werden al meer door de Chr. Gereformeerden overgenomen.

C. V.

DE TEMPEL VAN GOD

(toespraak bij de sluiting van de cursus 1960—1961 aan de Theol. Hogeschool door Prof. Dr L. Doekes)

Nadat was gezongen Ps. 26 : 8 en 2, en gelezen 1 Sam. 3 : 11—18 en 2 Kor. 6 : 14—7 : 1, sprak de Pro-rector als volgt:

Voor de zoveelste maal mogen wij een cursusjaar aan onze Hogeschool beëindigen. Het stilzetten van de colleges betekent niet, dat nu alle arbeid wordt stilgelegd. Ook in de dagen en weken, die ons (zo God wil) in deze zomer worden vergund, zal het voor ons allen zaak zijn, de kostbare tijd verstandig te gebruiken, om in onze studiegang behoorlijk vordering te maken. De termijn voor examens en tentamina blijft voorlopig nog geopend; en daarmee is nog maar ten dele iets aangeduid van het programma der werkzaamheden aan onze Hogeschool. Dat aan het einde van deze cursus de eerste promotie aan onze akademie te wachten staat, is een afzonderlijke dankbare vermelding waard. Maar ook afgezien van deze genoemde bijzonderheden blijft voor ons allen de roeping tot stage, doelmatige studie bestaan.

Daarnaast is er evenwel nog iets meer, waaraan wij elkaar hebben te herinneren. Wij

kunnen de collegezaal en de studeerkamer voor een tijd verlaten om ons te bewegen in een ander milieu. Maar ook in die verandering van omgeving en tijdsbesteding blijven wij allen onder de roeping, waarmee Christus ons geroepen heeft: om te horen naar zijn Woord in de gemeenschap der heiligen, zijn juk op ons te nemen en zijn geboden te doen; ons te laten wapenen door zijn Geest, en de zonde intensief te weerstaan, bij anderen en bij onszelf.

Wij zijn immers de tempel van de levende God!

Ontzaglijk is dit woord. Uit onszelf zouden wij niet op de gedachte komen, zo iets te durven zeggen. Ieder voelt, welke hoogmoedige aanmatiging daarmee zou zijn uitgesproken, wanneer wij op eigen gezag met deze pretentie zouden optreden. Maar het wordt anders, nu Gods Geest ons dit getuigenis voorhoudt in zijn apostolisch Woord. Ook voor dit Woord vraagt Christus ons ootmoedig geloof. Zonder dat geloof is het onmogelijk, God te behagen, ook al roept men nog zo luidt: de tempel, de tempel des Heeren!

„Wij zijn de tempel van de levende God”. Let wel, dit wordt allereerst gezegd tot de kerk te Korinthe, — die kerk, waarvan Paulus (met zijn medewerkers) zo veel moeite en verdriet heeft ondervonden als gevolg van haar verdeeldheid, haar waanwijsheid, haar hoogmoed en nog zoveel andere zonden meer. Ook al is in deze laatste Brief een begin van bekering in die gemeente op te merken, in vergelijking tot de situatie in de eerste Brief, toch is het leven daar nog lang niet in alles gereformeerd.

En toch moet Paulus schrijven aan het adres van deze kerk: wij zijn de tempel van de levende God. Dat woord moet hier wel diepe indruk maken. Vooral, nu dit tempelmotief ook al meermalen genoemd was in de eerste Brief (3 : 16, 17): Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt, en de Geest van God in u woont? Zo iemand Gods tempel schendt, God zal hem schenden. Want de tempel van God, en dat zijt gij, is heilig! Of weet gij niet, dat uw lichaam een tempel is van de H. Geest, die in u woont, die gij van God ontvangen hebt, en dat gij niet van uzelf zijt? (6 : 19)

Gods tempel — dat is een van de vele epitheta ornantia, die Christus gegeven heeft aan zijn gemeente. Elk van die benamingen is een wonder in zichzelf; ook deze.

Gods tempel — dat is immers de woning, waarin Hijzelf in eigen Persoon zijn intrek neemt, en de heerlijkheid van zijn deugden openbaart? De griekse term, die hier genoemd wordt (naos), zal wel speciaal de aanduiding

er een over het hoofd gezien. Zo ja, dan zag ik die graag onder mijn aandacht gebracht.

II. Wat zijn die „geesten” dan wel?

Nu zal men allicht met een louter negatieve reactie op de voorslag van Visee niet tevreden zijn, maar graag ook positief horen, wat dan wel met de „pneumata” in 1 Petr. 3 : 19 is bedoeld. Hoewel ik dat nog steeds niet precies weet, gaan mijn gedachten toch wel meer en meer in een bepaalde richting; en dat om redenen, die ik in 't kort uiteen wil zetten.

Formeel vertoont de meeste overeenkomst met de raadselachtige woorden uit onze tekst een zinsnede uit Openb. 18 : 2 „... een schuilplaats van alle onreine geesten...”. Voor „schuilplaats” staat hier nl. „phulakè”, hetzelfde woord, dat in onze tekst is weergegeven met „gevangenis”. Nu zal ik de eerste zijn om te erkennen, dat deze formele overeenkomst natuurlijk niet zonder meer een bewijs is, dat we hier met dezelfde wezens te maken hebben als in Openb. 18 : 2. De overeenkomst zou immers 'toevallig' kunnen zijn. Echter: er is, meen ik, in het verband waarin 1 Petr. 3 : 19 voorkomt, een aanwijzing, dat we inderdaad in de richting die Openb. 18 : 2 wees, hebben te zoeken.

Ik ben het nl. met Visee eens, als hij bij het „poreutheis” (Stat.-vert. „henengegaan zijnde”) meent te moeten denken aan de hemelvaart van Christus. Dwingend is deze interpretatie op zichzelf niet. Het woord zou hier ook verzwakt gebruikt kunnen zijn, als b.v. in Matth. 9 : 13. Voor de interpretatie-Visee pleit echter het feit — dat al door verschillenden is opgemerkt — dat dit woord terugkeert in vs 22, maar dan uitgebreid met „eis ouranon”

(naar de hemel), zodat dáár de zinspeling op de hemelvaart zonneklaar is. En dat zàkelijk vs 22 verband houdt met vs 19, hoop ik straks nog nader aan te wijzen.

Welnu, het verdient de aandacht, dat Petrus daar, in vs 22, uitdrukkelijk spreekt over de onderwerping aan Christus van engelen en machten en krachten.⁴⁾

Daar komt nog iets bij. Petrus spreekt nóg eens over de dagen van Noach, en wel in 2 Petr. 2 : 5 „(Want indien God)... de wereld van de voortijd niet gespaard heeft, maar Noach, den prediker der gerechtigheid, met zeven anderen bewaard heeft, toen Hij de zondvloed over de wereld der goddelozen bracht...”. Aan dat vers gaan echter deze woorden vooraf (vs 4): „Want indien God engelen, die gezondigd hadden, niet gespaard heeft, maar hen, door hen in de afgrond te werpen, aan krochten der duisternis heeft overgegeven om hen tot het oordeel te bewaren...”. Ik vraag mij af: zijn soms de „geesten in hechtenis” (Grieks: pneumata en phulakèi) uit I 3, 19 dezelfde als de „engelen die vastgehouden worden” (Grieks: angeloi tèroumenoi) uit II 2, 4?

Om nu nog even weer op dat verband tussen vs 19 en vs 22 terug te komen: als we dit in rekening brengen, is wellicht nog een andere kwestie uit vs 19 op te lossen. Onder de vele vragen, die dit vers oproept, is ook deze: wát heeft Christus gepredikt? Bij „ekèruxen („gepredikt heeft”) staat nl. niet een object of ook een afhankelijk zinnig, die de inhoud van de prediking aangeeft. Echter: te overwegen zou zijn, of niet uit de verzwijging van het „wat” blijkt, dat op het „dat” van het „kèrutein” hier alles aankomt. „Kèrutein” is nl. meermalen een zeggen met gezag, het uit-

vaardigen van een bevel, het laten afkondigen van een order (b.v. van een commandant aan zijn troep).⁵⁾ Naar mijn bescheiden mening zou de correspondentie met „hupotagètoon” uit vs 22 in die richting kunnen wijzen. Zoals dáármee gezegd is, dat engelen aan Christus onderworpen zijn geworden, zo zou ook met „ekèruxen” in vs 19 onder de aandacht kunnen zijn gebracht, dat Christus de (boze) geesten voor het commanderen heeft.

D. Holwerda.

1) 4de jrg., nrs 33, 34, 35.

2) Mogelijk heeft Ds Visee gelijk, wanneer hij vermoedt, dat, wanneer het lidwoord bij 'phulakè' ontbreekt, de gevangenschap, en niet het huis van bewaring is bedoeld. De voorzichtigheid waarmee hij deze gedachte voordraagt, is prijszwaardig. Onderzoekingen over gebruik en weglating van het lidwoord in nieuwtestamenteel Grieks, zoals door Colwell verricht, bewijzen, hoe 'onberekenbaar' de praxis in dezen soms was, en hoezeer onze logica faalt in het deduceren van desbetreffende regels. Voorlopig aannemende — voor een diepgaand onderzoek ontbreekt mij voorsnog de tijd — dat V. gelijk heeft, meen ik het best te doen met 'gevangenis', welk woord toch bij velen een gebouw voor de geest roept, te vervangen door 'hechtenis'.

3) Trouwens: waarom kan dat manlijk pers. vnv. ('hen') niet terugslaan op het manlijk zelfst. nmw. „valse profeten” uit vs 1?

4) In verband daarmee zou ik ook willen wijzen op 1 Tim. 3 : 16, een hymne waarin enkele grote momenten uit het heilswerk van Christus worden bezongen. Daar heet het achtereenvolgens: dat Christus is geopenbaard in het vlees, gerechtvaardigd in den Geest, gezien door engelen.

5) B.v. Ael. V.H. XII 40.

zijn van het eigenlijke tempelhuis, het heilige en het allerheiligste. Daar is de centrale plaats van de dienst der verzoening; daar concentreert zich de dienst der gebeden van dag tot dag. In deze tempel maakt God zichzelf woning bij de mensen.

De herinnering aan de tempeldienst van het O.T. is hier voor ieder duidelijk. Zij wordt bovendien in 2 Kor. 6 : 17 nog bevestigd door de heilsbeloften, die Paulus aanhaalt uit het O.T.: Ik zal onder hen wonen en wandelen, en Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn. Zo immers heeft Jahwe het al aanstonds gezegd, toen Hij aan Mozes de opdracht gaf voor de bouw van de tabernakel: Zij zullen Mij een heiligdom maken, en Ik zal in uw midden wonen (Ex. 25 : 8). Ook na de bouw en de inwijding van de tabernakel werd die belofte door Hem herhaald: Ik zal mijn tabernakel in uw midden zetten, en Ik zal geen afkeer van u hebben, maar Ik zal in uw midden wandelen en u tot een God zijn en gij zult Mij tot een volk zijn (Lev. 26 : 12). Zelfs na de verwoesting van de eerste tempel keert deze belofte terug: Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn, en de volken zullen weten dat Ik, de HEERE, het ben, die Israël heilig, doordat mijn heiligdom voor eeuwig temidden van hen staat (Ez. 37 : 27, 28). Jubel en verheug u, dochter van Sion! want zie, Ik kom in uw midden wonen, luidt het woord des HEREN, en vele volken zullen te dien dage gemeenschap zoeken met den HEERE en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal in uw midden wonen. (Zach. 2 : 10).

Deze woning van God in 't midden van zijn volk heeft nu nog groter heerlijkheid dan ze al vertoonde onder het O.T. Voor alle volken is de tempel nu geopend: ze geeft niet meer toegang aan Israël alleen. De dienst der verzoening vindt niet meer plaats met het ceremonieel van de oeconomie der schaduwen: het grote offer is volbracht, en de volmaakte Hogepriester van het N.T. is gezeten aan Gods rechterhand, waar Hij voor ons bidt. De wolkolom (de sjechina) als teken van Gods tegenwoordigheid heeft haar dienst gedaan: het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond; nu vervult Hij zijn belofte, en komt woning bij ons maken door zijn Geest. Zie uw heerlijkheid! zegt de Geest tot de kerk van Korinthe: de heerlijkheid, die ons gegeven is als gemeenschap der heiligen in het N.T., als erfgenamen van het koninkrijk Gods en van Zijn verbond. Wanneer de bediening van het O.T. al een glans had, die de Israëlieten al niet konden verdragen, wanneer zij het gezicht van Mozes zagen glinsteren, hoeveel te meer zal de bediening van de Geest nu in heerlijkheid zijn?

Wij zijn de tempel van de levende God! Dat woord roept de Geest niet alleen toe aan de kerk van Korinthe. Paulus weet het, en spreekt het ook duidelijk uit, dat dit getuigenis evenzover van kracht is voor hemzelf en zijn medewerkers, en voor al de heiligen, in Korinthe en omgeving en op alle plaatsen, waar zusterkerken met diezelfde belijdenis de naam aanroepen van Jezus Christus. De Zoon van God, geopenbaard in het vlees, waarin God zelf als in een tempel zich op aarde heeft vertoond, Hij toont zijn kracht nu ook in de uitbreiding van de tempel Gods vanuit Jeruzalem naar alle windstreken, in Azië en Europa en de andere werelddelen; Hij zet zijn werk krachtig voort tot aan het einde der wereld.

Wij zijn Gods tempel. Dat Paulus dit zeggen mag, wijzend op zichzelf en anderen, op de kerk te Korinthe en op zoveel andere plaatsen in deze wereld — het is een wonder, te geweldig dan dat wij het zouden kunnen overzien of doorgronden. Maar het is de mond van Christus zelf, die ons deze waarheid betuigt. Wie Hem aanroept als Heer en Zaligmaker mag daarom niet anders doen dan in kinderlijk geloof dit getuigenis aanvaarden, en kracht begeren om het ootmoedig vast te houden tot het einde toe.

De kracht van Gods Geest is daarvoor wel voortdurend nodig. Want de heerlijkheid van de tempel Gods verdraagt zich niet met het rijk der duisternis. In de beide Brieven aan de Korinthische kerk wordt dit onomwonden verkondigd. Ook in 2 Kor. 6 horen wij Christus daarover met nadruk spreken: Wat heeft gerechtigheid gemeen met de wetteloosheid, of welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis? Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel Gods met de afgoden?

Deze klemmende rhetorische vragen spre-

ken voor zichzelf. Een samengaan van al wat zo absoluut met elkaar in strijd is, mag niet anders dan absurd en monsterachtig worden genoemd. Gerechtigheid en wetteloosheid verdragen elkaar niet, evenmin als water en vuur. Tussen Christus en Belial, tussen de Heer van Gods tempel en Beëlzebul de overste der daemonen bestaat géén geestverwantschap, geen sympathie en geen „symphonie”. Gods tempel zonder ophouden belaagd door de macht der duisternis. Van dit besef zal de kerk te Korinthe en op alle plaatsen diep doordrongen moeten zijn.

De reeks van vragen is ernstig genoeg. Christus keert zich daarmee tegen de geest en de praktijk van het kompromis met al wat uit deze wereld leeft, tegen het zoeken van gemeenschap en het beoefenen van een samengaan, waarin de heiligheid van de tempel Gods wordt geschonden.

Hoe deze geest in de kerk van Korinthe hoogtij vierde, worden wij in Paulus' brieven maar al te duidelijk gewaar. Maar het was toen niet de eerste maal, dat dit kwaad zich in de christelijke kerk vertoonde. In zijn eerste Brief herinnert Paulus aan de waarschuwend voorbeelden in de kerk van het O.T. Hoe heeft Israël, Gods volk, keer op keer Gods heerlijkheid miskend en verspeeld door zich in te laten met allerlei besmetting, in plaats van zich te laten bewaren in de heiligheid van Gods woning in hun midden! En ook — hoe heeft Jahwe in zijn wonderlijke verbondstrouw telkens weer zich tot dit zondige volk gekeerd, en het tot zich teruggeroepen met de hernieuwde belofte: Ik zal onder u wonen en wandelen, Ik zal uw God zijn, en gij mijn volk!

Die belofte en die roeping blijven van kracht, ook in de kerk van het N.T. In 2 Kor. 6 wordt dat met volle duidelijkheid aangegeven. Zal de kerk nu Gods tempel zijn, en delen in de glans van Zijn woning, dan heeft zij ook de consequenties te aanvaarden, die God daaraan al onder het O.T. verbonden heeft. Gods woning is de glorie van Zijn volk — daarom vraagt ze ook de heiligheid van dit volk.

Daarom — omdat wij erfgenamen zijn van zulke heerlijke beloften, omdat God ons zijn volk en zijn tempel noemt — roept Hij ons tot afscheiding, afzondering. Door deze roeping wordt het O.T. beheerst. En het N.T. brengt daarin geen verandering. Christus reciteert hier de profetie van Jes. 52 : 11, gericht tot Gods volk in Babel (een profetie, die onmiddellijk gevolgd wordt door de annunciatie van de Knecht des Heeren, die sterven zal om de zonden van zijn volk, en zo zal komen tot zijn heerlijkheid): Gaat weg uit hun midden, en scheidt u af; raakt het onreine niet aan, reinigt u, gij die de vaten des Heeren draagt!

Gaat weg — waar vandaan? Dat wordt in Jes. 52 niet in details aangeduid, en in 2 Kor. 6 evenmin. Maar de goede verstaander ontvangt hier ruimschoots genoeg om door het geloof zijn roeping te leren zien. De besmetting van Babel, waar Gods volk zo lang heeft geleefd als gevolg van Gods rechtvaardig oordeel, die smet moet het ontwijken en ontvluchten als een dodelijk gevaar, om als tempeldienaars te mogen wonen bij God in het vernieuwde Jeruzalem. Diezelfde roeping komt tot de kerk van Korinthe en tot alle gemeenten van Jezus Christus in het N.T. Want alleen in gehoorzame heiliging en reiniging schittert Gods tempel in zijn glans. Tot in het laatste Bijbelboek blijft daarom de vermaning klinken: Gaat uit van haar, Mijn volk, opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen. (Openb. 18 : 4).

Laten wij ons reinigen van alle bezoedeling van het vlees en de geest, en zo onze heiligheid volmaken in de vreeze Gods! In één volzin wordt zo alles samengevat, wat de Geest hier tot de kerken te zeggen heeft. De tempel Gods verdraagt geen blijvende bevuilding en besmetting. De levende God, Die bij ons wonen wil, verzet zich tegen alle contaminatie: Hij wil geridderd zijn in de reinheid van zijn heiligdom.

Zo iemand Gods tempel schendt, God zal hem schenden! Die waarschuwing is al gegeven in de „eerste” Brief aan Korinthe; en zij raakt het leven der kerk over de hele linie.

Konkreet wordt daarbij gesproken over het schenden van ons eigen lichaam, dat immers een tempel is van de H. Geest, Die in ons

woont. Het waken over dit lichaam, het ontwijken van elke zondige infectie, en de felle strijd tegen de macht van de zonde over onze lichamen behoort vanzelfsprekend tot de voortdurende tempeldienst van ieder lid van Gods volk (1 Kor. 6 : 19). Want gij zijt gekocht en betaald — verheerlijkt dan God met uw lichaam!

Dit gebod van Christus blijft voor ons allen aktueel, ook in de tijd die nu voor ons ligt. Wij mogen, als God het ons vergunt, genieten van zon en wind, van sport en spel, van alles wat voor lichaam en geest een weldaad betekent, om straks weer met frisse kracht aan het werk te kunnen gaan. Maar ieder weet, dat een vakantie-periode haar eigen verleiding tot zonde met zich brengt, op allerlei manier. Het bewaren van ons lichaam, van alle rijkdom die God ons daarin heeft toevertrouwd, betekent een tempeldienst, die in de komende weken niet mag worden stilgelegd.

Maar daarnaast noemt de H. Geest nog heel wat meer om ons te leren verstaan, waartoe Christus ons vrijgemaakt heeft. Wanneer al in 1 Kor. 3 wordt gewaarschuwd tegen de schending van Gods tempel, dan heeft dat woord niet alleen betekenis met het oog op de zonden, die wij begaan aan ons eigen lichaam (1 Kor. 6 : 18): het heeft te maken met alle zonden, die toen en nu in de kerk zo tergend zich voordoen. Het brengen van een slechte leer betekent ook een schending van Gods tempel. Het afbreuk-doen aan de eenheid der kerk, het knoeien met ondeugdelijk materiaal, dat het vuur van Gods gericht niet kan doorstaan, dat alles wordt in 1 Kor. 3 genoemd in verband met de waarschuwing tegen tempelschennis, waardoor Gods toorn wordt gaande gemaakt.

Toen Nadab en Abihu „vreemd vuur” brachten in de offerdienst, werden zij door Gods vuur verteerd. Zij meenden een eigen methode te kunnen volgen, die God hun niet geboden had (Lev. 10 : 1). De Heere waakt over de heiligheid van zijn dienst, ook al slaat Hij de schenders daarvan niet aanstonds neer.

Wij hebben gelezen, hoe God voor het eerst de jonge Samuël roept tot het ambt van profeet in Zijn huis. Zo jong als hij was moest hij ogen en oren scherpen voor het bederf, waardoor de dienst der verzoening in het heiligdom was aangetast. Hij heeft ook kennis gekregen van het profetisch woord, waarin God aan Eli en zijn huis het oordeel had aangekondigd, omdat de heiligheid van Gods woning niet krachtig werd gehandhaafd. Nu kreeg Samuël de opdracht, de vervulling van die profetie aan Eli aan te geven. Hoe loodzwaar lag die last op zijn hart! Hij durfde de mond niet open te doen. Maar de Heere heeft hem gedrongen tot gehoorzaamheid, hoe zwaar die hem ook viel. En hij is gehoorzaam geworden in zijn dienst aan het heiligdom.

God sta ons bij, ook in de komende tijd, ieder op zijn plaats, om aan deze roeping niet ontrouw te worden. Van alle kanten klinkt de roep om eenheid; maar wie is waakzaam voor de heiligheid van Gods woning? Laten wij bidden om kracht, en horen naar Gods Woord, om Zijn geboden te doen — als levende stenen, opgebouwd tot een woonstede Gods in de Geest.

L. Doekes.

BOEKBESPREKING

Dr G. Kuypers, **Het voorschrift en de macht**. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van gewoon hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Uitg. T. Wever, Franeker, prijs f 0.90.

Te lang reeds ligt de inaugurele oratie van prof. Kuypers, waarbij hij het ambt als hoogleraar in de politicologie aanvaardde, op een bespreking te wachten. Aan actualiteit heeft deze rede echter nog niets verloren.

Prof. Kuypers behandelt hierin een onderwerp, dat in het politieke leven steeds meer een angstwekkende actualiteit krijgt, de bureaucratie.

Nu kan men dat woord bureaucratie in meerdere betekenissen gebruiken.

Bureaucratie kan worden opgevat als een objectieve verzamelaar voor het ambtenarenapparaat, waarover een staat beschikt.

Het is echter veel betekenis, dat een ander, minder gunstige betekenis, meer bekendheid geniet.

Bij bureaucratie denken we gewoonlijk aan ambtenarenheerschappij, aan kleingeestige bedillerij door ambtenaren.

Bij bureaucratie in deze zin stuiten we op een toestand, dat het ambtenaren-corps in de staat zich niet beperkt tot de hem toebedeelde uitvoerende taak, maar in feite regeert, althans meeregeert. Meestal gaat dit gepaard met een ver doorgevoerd formalisme en veel nodeloze rompslomp.

Wie van ons kan hiervan geen treffende voorbeelden noemen? Het gevaar is groot, dat men op deze wijze de belangrijke taak van het uitvoerend orgaan (de administratie) min of meer gaat vereenzelvigen met de ongunstige klank, die het woord bureaucratie heeft gekregen. Een vereenzelving, die echter onrechtvaardig is tegenover het ambtenaren-corps, dat in ons staatsbestel een onmisbare en nuttige functie vervult.

Prof. Kuypers handelt in zijn rede over de bureaucratie in die ongunstige zin, nl. als de toestand, waarin een administratie verkeert, wanneer de functie overschaduw wordt door de aan haar gegeven voorschriften, zoals hij het zelf uitdrukt.

Onder administratie verstaat hij dan elk lichaam, al of niet van de overheid, dat geroepen is bepaalde voorschriften uit te voeren. Begrijpelijkerwijs valt in zijn rede daarbij de nadruk op de administratie in de zin van uitvoerend orgaan van de overheid. De enorm toegenomen overheidstaken hebben er toe geleid, dat de bureaucratie zeer is toegenomen.

Men krijgt de indruk, dat deze toename van overheidsinmenging, onvermijdelijk tot bureaucratie moet leiden.

Is dat echter wel juist?

Op dit vraagstuk gaat prof. Kuypers dieper in zonder echter hierop nu een definitief antwoord te geven.

Een administratie is uiteraard niet denkbaar zonder voorschrift en daarom is in elke administratie in kiem de bureaucratie aanwezig.

De opbouw van het voorschrift b.v. dringt al in de richting van de bureaucratie.

Bij het opstellen van een voorschrift moet men zich laten leiden door formele logica. Immers, men moet bedacht zijn op misbruiken en daarom het voorschrift zo formuleren, dat het een sluitend geheel wordt. De formele logica is echter, zo stelt prof. Kuypers, een stille bondgenoot van de bureaucratie.

Hij gebruikt daarbij het voorbeeld van een ideaal voorschrift voor de overheidsadministratie: het is aan ieder verboden adem te halen, tenzij enz.

Een extreem voorbeeld? Inderdaad, maar in de praktijk komt men gevallen tegen, die daarvan in wezen niet zoveel verschillen. Ik herinner me, dat ik me eens verzet heb tegen een concept gemeentelijke verordening, die begon met een verbod om auto's, waar dan ook in de gemeente te doen stilstaan, tenzij...

Er werd daarbij de toezegging gedaan, dat de politie deze verordening soepel zou handhaven.

Dergelijke verordeningen zijn broedplaatse voor de bureaucratie. Als bureaucratiserende factor wijst prof. Kuypers voorts de veelheid der voorschriften aan.

Uitvoering van voorschriften maakt meestal weer nieuwe voorschriften nodig. Altijd zijn er immers weer gevallen, die een nader voorschrift nodig maken.

Op een gegeven moment wordt die veelheid van voorschriften er oorzaak van, dat de ambtenaar de mensen kan laten doen, wat hij wil. Hij alleen kan de materie nog beheersen. Wanneer hij dat wenst, kan hij het publiek met een kluitje in het riet sturen en zelfs ministers laten vastlopen.

Prof. Kuypers wijst dan op de gangbare opvatting, dat delegatie van wetgeving onvermijdelijk is geworden, mede omdat de volksvertegenwoordiging nimmer de deskundigheid kan samenbrengen, welke aanwezig is in de ministeriële departementen.

Terecht stelt hij, dat deze opvatting in de eerste plaats aan ernstige kritiek moet worden onderworpen.

Daarmee wordt wel een zeer actueel punt aangeraakt.

Ik denk daarbij aan het wetsontwerp, bekend onder de naam Mammoetwet, waarbij

een zeer vergaande delegatie van de wetgevende macht plaats vindt. Een delegatie, die ertoe leidt, dat de eigenlijke beslissing over het onderwijs niet in overleg van ministers en volksvertegenwoordiging plaats vindt, maar op de departementen, bij de administratie.

Ik stipte slechts enkele punten uit de rede van prof. Kuypers aan. Genoeg echter om te doen zien, dat bureaucratie een probleem is met vele facetten. Prof. Kuypers geeft nog geen concrete oplossingen aan. Het signaleren van deze problemen is echter al van grote betekenis.

Bureaucratie is tenslotte maar niet, dat we nu en dan eens te doen hebben met een wat bedilliger ambtenaar.

Bureaucratie kan een reële bedreiging van onze vrijheid, een ondermijning van de rechtsstaat worden.

Prof. Kuypers komt zelfs tot deze krasse, maar naar mijn overtuiging juiste uitspraak: „Te zeer doen de vergunningen en dispensaties van de moderne overheid ons denken aan de in Openbaringen 13 beschreven merktekens van het beest, zonder hetwelk niemand kan kopen of verkopen”.

Hij beëindigt zijn rede als volgt: „De Here Jezus heeft de leer, die geleid had enerzijds tot ontroning van zelfs de Goddelijke Wetgever en anderzijds tot knechting van de enkeling, vergeleken met zuurdesem. Het is een soort gist, die blijkbaar een heel volksleven kan doortrekken. En wij weten, welke houding Hij ons te dien opzichte geboden heeft: „Ziet toe en wacht U”.

Een goede waarschuwing voor elke politicus.

J. Meulink.

PERSSCHOUW

„Over die mensen mag in dit huis nooit worden gesproken”.

Een van de bekendste vooraanstaande geslachten in ons land is dat van de Van Hall's. De burgemeester van Amsterdam is er een lid van. Onlangs verscheen bij W. ten Have in Amsterdam een interessant boek over het geslacht Van Hall. Het heet: „Drie Eeuwen, de kroniek van een Nederlandse familie”. Het werd door een Van Hall geschreven. In dit boek wordt ook en met grote liefde gesproken over de bekende Mr Adriaan Maurits Cornelis van Hall, de bekende advocaat der Afgescheidenen, de aristokraat die zich bij de Afgescheidenen aansloot, en zelfs ouderling werd van de Afgescheiden kerk van Den Haag. Over deze Mr Van Hall schreef Ds J. Bosch jaren geleden een mooi boekje en Mevr. Kraan—van der Burg maakte deze aristokraat onder de Afgescheidenen tot hoofdpersoon van haar roman „Brandende harten”. De schrijver van „Drie Eeuwen” is zelf een afstammeling van de Afgescheiden Van Hall en de burgemeester van Amsterdam ook.

In het Parool vond ik een artikel over het bovengenoemde familieboek. Ik neem daaruit het gedeelte over dat over de afgescheiden Van Hall handelt.

Hier is het:

Maurits Cornelis van Hall heeft zestien kinderen gehad (hij was tweemaal gehuwd). Zijn zoon Floris Adriaan, die in 1856 in de adelstand werd verheven, bracht het tot minister; zijn zoons Jacob en Herman werden hoogleraar, zijn dochter Johanna Petronella trouwde met prof. dr J. Tideman, zijn zoon Cornelis Adriaan werd ingenieur, zijn zoon Frederik Christiaan makeelaar... kortom, de langzamerhand zeer uitgebreide, zeer gezeene en gefortuneerde familie Van Hall had in enkele generaties de hoogste sporten van de maatschappelijke ladder bereikt. Maar wie is dan opeens die ietwat geheimzinnige en zo vaak verzwegen figuur van Anne Maurits Cornelis, een zoon uit het tweede huwelijk, die — Ssst! — zelfs met de justitie in aanraking is geweest?

De schrijver heeft aan deze, slechts dertig jaar oud geworden telg uit dit geslacht een apart hoofdstuk gewijd. Anne Maurits was ongetwijfeld een zeer begaafde jongeman, die op zestienjarige leeftijd reeds werd ingeschreven als student in de letteren op het Athenaeum Illustre te Amsterdam. Na enige jaren ging hij over op de studie in de rechten en als student vertoefde hij niet alleen in de kring van figuren als prof. Den Tex, J. Tideman en B. ter Haar, maar hij leerde ook Isaac da Costa en Groen van Prinsterer kennen. Hij leidde een vrolijk levendje en niets wees er op, welke stormen er over zijn hoofd zouden razen, toen hij in 1830 te Leiden promoveerde.

In het najaar van dat jaar echter begon de Belgische opstand en Anne Maurits meldde zich als vrijwilliger. Hij kwam echter niet verder dan Den Bosch, waar hij werd ingekwartierd. En in die omgeving kwam hij tot een geestelijke ommekeer. Hij sloot zich aan bij het Réveil en volgde later ds De Cock van Ulrum, toen deze zich van de Hervormde Kerk afscheidde. Zijn vrouw, Suze van Schermbeek was dezelfde beginselen toegedaan.

Het is in onze ogen misschien onbegrijpelijk, maar de Afgescheidenen — voor het merendeel eenvoudige lieden, boeren, arbeiders, vissers — werden beschouwd als staatsgevaarlijke figuren, die aan allerlei vernederende vervolgingen werden blootgesteld. Zij vonden hun verdediger in Anne Maurits van Hall. Toen hij zich openlijk bij de Afgescheidenen aansloot, stak er een storm van verontwaardiging op, want deze stap beschouwde men als klasseverraad. Maar Van Hall was niet te overreden: hij bleef, die hij was, standvastig in het geloof, pleitbezorger voor de vervolgd, alle vernederingen die hem gewerden, ten spijt.

Het is tuberculose, die hem, jong nog, snel ten grave voert. Op 15 augustus 1838 komt het einde. Aan zijn graf staan zijn oude vader en veertien broers en behuwdbroers. Terug in Amsterdam schrijft vader Maurits in zijn dagboek over „het verlies van zijn voortreffelijken en vromen zoon Anne Maurits Cornelis”.

Maar toen Hester Boissevain, de moeder van de schrijver van deze kroniek, omstreeks 1893 als verloofde van Jan van Hall voorzichtig informeerde naar de grootouders, Anne Maurits en Suze, antwoordde haar toekomstige schoonmoeder: „Hester, over die mensen mag in dit huis nooit worden gesproken!” En toen Hester uiteraard nog nieuwsgieriger geworden, haar licht ging opsteken bij de kinderen des huizes, fluisterden zij haar toe: „Ze zijn in de gevangenis geweest! Misschien waren ze wel aan de drank of zo iets...”.

Men voelt uit dit alles hoe diep de haat en de verachting was welke de brave verdraagzame liberale Nederlanders van de vorige eeuw voor de Afgescheidenen koesterden. Zij waren voluit de paria's van ons volk. En men krijgt te meer respect voor de Van Hall die met de Afgescheidenen de smaadheid van Christus wilde dragen.

„Nederlaag” der zending

Onlangs verscheen in een amerikaans zendingstijdschrift een merkwaardig artikel over de Amerikaanse zending in Afrika. Ik las in en om de dagbladen een kort overzicht daarvan. Ik wil dat graag aan onze lezers doorgeven. Hier volgt het.

Een protestantse zendingsorganisatie, die reeds 75 jaar bestaat, heeft vrijwel erkend een nederlaag te hebben geleden bij haar werk in Afrika. De organisatie had zich ten doel gesteld de zuidwaartse verspreiding van de Islam in Afrika te stuiten, maar dat is niet gelukt. Dit verklaarde dr Louis King, secretaris voor buitenlandse aangelegenheden van de „Christian and Missionary Alliance” in de Amerikaanse stad Grand Rapids op het jaarlijkse congres van het Nationaal Evangelisch Genootschap. Hij zei daar: „Er zijn in Afrika naar schatting 40 miljoen moslems en door de moslems is sedert het einde van de tweede wereldoorlog intensieve missiearbeid verricht. Voor ons blijft het een even groot probleem als tevoren. Hoewel wij de nodige zendingsposten hebben, is het ons niet gelukt de vloed te stuiten”.

Ds King vertelde, dat Islamietische missionarissen Afrika bewerken en hun taak praktisch aanvatten. „Het gebeurt voor onze ogen. Zij komen binnen als onderwijzers en kooplieden, maar zij zijn allen missionarissen van de Islam”. Volgens zijn schatting maken de verbreiders van de Islam in zwart Afrika vijf maal zoveel bekeerlingen als de christelijke zendelingen en missionarissen. De „Christian and Missionary Alliance” heeft in Afrika 210 mensen bij het zendingswerk, maar volgens inlichtingen van die werkers hebben de moslems op het Afrikaanse continent meer missionarissen dan de christelijke kerken in de gehele wereld. Alleen dominee Kings „Alliance” heeft 830 zendelingen in meer dan honderd landen.

Volgens hem kan men twee gronden aanwijzen voor de snelle groei van de Islam in Afrika: de moslems zeggen, dat hun godsdienst bij de zwarte mens behoort en dat het christendom een „blanke godsdienst” is. In de tweede plaats eisen de islamietische missionarissen geen totale breuk met het heidense verleden van hun nieuwe bekeerlingen.

Men concentreert zich er op de kinderen tot ware moslems te maken en laat daarbij nog veel heidense praktijken bij de ouders toe.

Volgens ds King zal de islamietische missiearbeid binnenkort nog een stoot in de rug krijgen in de vorm van directe steun uit Egypte. Hij zei, dat president Nasser verklaard had een speciale attaché voor godsdienstzaken te verbinden aan elke ambassade van de Verenigde Arabische Republiek in Afrika.

Ds King wees er op, dat er „een natuurlijke barrière bestaat tussen degenen, die de islam verbreiden en de christelijke missionarissen en zendingen. Wij worden als indringers beschouwd, die op aan de islam toekomend terrein werken”.

Ondanks de snelle groei van de islam gelooft ds King toch niet, dat het christendom ooit geëlimineerd zal worden in Afrika of er zelfs een onbelangrijke rol zal gaan spelen. „Het christendom heeft iets, waarmee de moslems niet rekenen”, zei hij. „De christelijke godsdienst voorziet in de zielenoden van de mens en geeft antwoord op vragen over 's mensen uiteindelijke lotsbestemming”.

Ervaringen als deze — er zijn er meer — moeten ons er toe dringen de vraag te stellen: worden de zendingkerken niet te lang onmondig gehouden? Krijgt de zending daardoor niet te veel het karakter van westerse import? Wordt de zendingsprediking niet te veel beïnvloed door de bijzondere eigenaardigheden van de kerken van wie die zending uitgaat? Is zij niet te veel vermengd met de specifieke culturele sociale, politieke, theologische opvattingen welke in de zedende kerken domineren? Is de zendingsprediking wel de verkondiging van het „pure” evangelie?

Ontdekkingen te Gibeon

Prof. Oosterhoff schreef in de Wekker een interessant artikel over de opgravingen te Gibeon.

Ik neem het hier over.

Het is mij telkens weer gebleken, dat bij velen belangstelling bestaat voor wat in onze tijd in het land van de Bijbel gevonden wordt aan resten uit de tijd, waarvan de Bijbel ons spreekt. Af en toe geef ik daarom hier door wat op dit terrein gaande is.

In dit artikel zou ik iets willen zeggen over de ontdekkingen in het oude Gibeon in de zomers van 1956 en 1957.

We lezen over deze oude Kanaänietische stad in de Bijbel herhaaldelijk. Het waren de inwoners van deze stad, die op listige wijze een verbond sloten met Jozua, de leider van het volk Israël (Joz. 9). Later behoorde de stad aan Benjamin en werd zij ook de Leviëten als woonplaats toegewezen (Joz. 20 : 17). Bij de vijver van Gibeon streeden de mannen van David en die van Isboseth met elkaar (2 Sam. 2 : 12vv). Om de inwoners van Gibeon te bevredigen liet David zeven zonen van Saul ophangen (2 Sam. 21). In de tijd van Salomo stond in Gibeon de tabernakel (2 Kron. 1 : 3) en daar ontving Salomo zijn openbaring van God (1 Kon. 3 : 4v). Ook in de tijd van Nehemia was Gibeon een bekende stad (Neh. 3 : 7). De stad was gelegen ten N.W. van Jeruzalem.

Deze oude stad uit de Bijbel is thans opnieuw ontdekt in de puinhopen van el-Jib in het koninkrijk Jordanië. In genoemde zomers zijn daar opgravingen verricht onder leiding van de Amerikaanse oudheidkundige James Pritchard, in opdracht van het universiteitsmuseum van de universiteit van Pennsylvanië met medewerking van de American School for Oriental Research in Jeruzalem. Het departement van Oudheden van het koninkrijk Jordanië gaf ook daadwerkelijke steun.

Wat men reeds lang vermoedde, bleek waar te zijn, namelijk dat men in de puinhopen van het huidige el-Jib te doen heeft met het oude Gibeon. In de Arabische naam van thans klinkt de oude naam van vroeger nog door.

Men vond in het puin, waarmee de oude vijver van Gibeon (vgl. 2 Sam. 2 : 13; Jer. 41 : 12) was gedempt, de resten van tal van oude kruiken, waarvan de handvaten bleken voorzien van inschriften. De belangrijkste ontdekking was wel, dat men de naam van de oude stad Gibeon tegenkwam op 27 handvaten.

Vervolgens komen er enige eigennamen op voor, die we ook uit de Bijbel kennen, nl. Azarja (7 x), Amarja (5 x), Hananja (21 x), dan een naam, die verwant is aan het Bijbelse Neria of Ner, steeds in verbinding met Hananja (12 x) en Sebuël (1 x). Ner is blijkbaar de vader van Hananja.

Azarja is in de Bijbel de naam van één van de koningen van Juda (2 Kon. 15 : 1vv), dezelfde, die ook Uzria heet (2 Kron. 26 : 1vv), van een profeet (2 Kron. 15 : 1), van een priester (1 Kron. 6 : 9), van een Leviëten (2 Kron. 29 : 12) en van enige andere personen (Jer. 43 : 2; Neh. 12 : 33). Ook een van Daniëls vrienden droeg deze naam (Dan. 1 : 6).

Amarja was een Leviëten (1 Kron. 24 : 13), een hogepriester (2 Kron. 19 : 11), een priester (2 Kron. 31 : 15) en nog enige andere personen hadden deze naam (1 Kron. 6 : 7; Neh. 10 : 4; 12 : 2).

De naam Hananja wordt door 13 personen in de Bijbel gedragen. Opmerkelijk is, dat de yalse profeet en tegenstander van Jeremia, die ook de naam Hananja draagt, uit Gibeon afkomstig was (Jer. 28 : 1). De naam kwam daar dus meer voor. Ook een vriend van Daniël (Dan. 1 : 6) en enige andere personen hadden deze naam. (Jer.

37 : 13; Ezra 10 : 28; Neh. 3 : 8 e.a.).

Neria was de naam van de vader van Jeremia's vriend Baruch (Jer. 32 : 12) en Ner de naam van de vader van Saulus legeroverste Abner (1 Sam. 14 : 50). Sebuël was de naam van enige Leviëten (1 Kron. 23 : 16; 24 : 20; 26 : 24).

Men heeft door vergelijking van de kruiken met ander, reeds bekend aardewerk, en door bestudering van het type van het schrift kunnen vaststellen, dat de kruiken en dus ook de inschriften dateren uit de 7de tot de 5de eeuw v. Chr. Dat is dus de latere koningentijd. Ook de eigennamen wijzen in die richting. De overeenkomstige Bijbelse eigennamen worden ook veelal door personen uit diezelfde tijd gedragen.

Doordat men sommige kruiken weer kon herstellen is gebleken, dat ze slechts een zeer nauwe opening hadden. Dit wijst er op, dat de kruiken niet voor het bewaren of vervoeren van vaste stoffen, maar van vloeistoffen werden gebruikt. Dit blijkt ook uit de trechter van klei, die men tussen het puin gevonden heeft. Verder vond men ongeveer 40 kleistoppen, die precies op de mond van de kruiken passen en dus voor de afsluiting werden gebruikt.

Men kan bij vloeistoffen denken aan water, olie of wijn. Maar uit een woord op sommige handvaten blijkt, dat de kruiken wijnkruiken zijn geweest. Het is een Hebreeuws woord, dat ook enkele malen in de Bijbel voorkomt en zowel in de Statenvertaling als in de Nieuwe vertaling door „muur” vertaald wordt.

We komen het bv. tegen in de geschiedenis van Bileam. We lezen in Num. 22 : 24, dat de engel des Heeren ging staan in een pad der wijngaarden zijnde een muur aan deze zijde en een muur aan gene zijde. Hetzelfde woord komen we ook tegen in Jes. 5 : 5; Ps. 80 : 13; Spr. 24 : 31 en Ezra 9 : 9. Wie de moeite neemt om deze teksten op te slaan, zal zien, dat behalve in de laatste tekst, in al de andere gevallen het woord in verband staat met een wijngaard.

Op de gevonden handvatten staat het woord in verbinding met de eigennamen. Daaruit blijkt, dat het bedoelde Hebreeuwse woord niet „muur” kan betekenen. Het is zinloos op een handvat van een kruik te schrijven: muur van die en die. Het woord blijkt te betekenen: de ommuurde ruimte van een wijngaard. Er waren in de wijngaard van Gibeon verschillende ommuurde ruimten, die toebehoorden aan verschillende eigenaren. Iedere wijngaardenier had zijn eigen omsloten ruimte. Het betekent dan zo iets als: wijngaard van die en die (Azarja en de anderen). Het opschrift geeft aan uit welke wijngaard de wijn afkomstig is.

Dit werpt een verassend licht op de genoemde tekst in de geschiedenis van Bileam. De engel des Heeren gaat dus staan op een weg, die liep tussen twee ommuurde wijngaarden. In vs 25 staat dan, dat toen de ezelin de engel des Heeren zag, zij zich klemde tegen de wand. Hier staat in het Hebreeuws een woord, dat wel „muur” betekent. Het woord in vs 24 is iets anders. En zo moeten we ook de andere schriftplaatsen verstaan, waarin dit Hebreeuwse woord gdr voorkomt. Ook in Ezra 9 : 9 geeft het woord „omsloten ruimte” een betere zin dan „omtuining”, zoals St. Vert. en N.V. beide hebben.

De kruiken zijn dus wijnkruiken geweest en de namen geven aan uit welke wijngaard te Gibeon de wijn, die de kruik bevat, afkomstig is. Zij duiden dus om zo te zeggen op de „fabrikant”.

Het is mogelijk, dat de naam Gibeon en die van de „fabrikant” op het handvat van de kruik als garantie is bedoeld, dat de wijn echt en van het uitnemendste Gibeonse soort is. Zo iets als een reclamemerk dus.

Het is ook mogelijk, dat de opschriften als label zijn bedoeld en zijn aangebracht om de terugzending van de kruiken, wanneer ze leeg waren, aan de „fabrikant” te vergemakkelijken. Men behoefde zelf geen adres op de kruik te schrijven. Dat had de „fabrikant” al gedaan. Bovendien was deze er zekerder van, dat hij zijn kruik weer terug ontving. Gebruikte kruiken deden daarna opnieuw dienst.

Zo heeft de ontdekking te el-Jib interessante dingen aan het licht gebracht en we hopen, dat de oude Bijbelse bodem ons nog meer zal bieden, dat ook vooral tot beter verstaan van de Bijbeltekst dienen kan.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Russisch atheïsme

In een radio-uitzending uit Moskou werd verklaard dat Jezus nooit heeft bestaan. Een andere uitzending verklaarde dat het beeld van de veronderstelde Stichter van het christendom zuiver legendarisch en een mythe is en vervolgde: „Het Sovjet-volk heeft geen behoefte aan de sprookjes van het evangelie aangaande de niet-bestaande Jezus Christus. Het Sovjet-volk wacht niet op genade van God”.

Communistische literatuur

George V. Allen, Directeur van de United States Information Agency verklaart: „Het gaf me werkelijk een schok toen ik ontdekte dat Nikolai Lenin de meest vertaalde schrijver van alle tijden is. Zijn geschriften, tezamen met die van andere aanhangers van het communisme zijn vandaag een van de belangrijkste export artikelen van Rusland. Ieder jaar worden meer dan 30 miljoen exemplaren uitgegeven van Russische boeken, die in 26 talen vertaald zijn”.

Een dergelijk bericht herinnert aan wat de kliezen van Ghandi zei: „De buitenlandse zendingen hebben de mensen van India leren lezen, maar de communisten hebben gezorgd voor de literatuur”.

Aartsbisschop van Canterbury

Koningin Elizabeth van Engeland heeft op aanbeveling van premier Macmillan aartsbisschop Arthur Michael Ramsey van York voorgedragen voor de verkiezing tot nieuwe aartsbisschop van Canterbury. De koningin heeft voorts de verkiezing aanbevolen van dr Frederick Donald Coggan, de bisschop van Bradford, tot opvolger van dr Ramsey in York. Dr Geoffrey Fisher, de huidige aartsbisschop van Canterbury, zal 31 mei aftreden.

Het Christendom in de Oekraïne

Tijdens de Europese Evangelische Conferentie van „Woudschoten” werd door één der bezoekers — dr M. Kostiw — een overzicht gegeven van het christendom in de Oekraïne. De spreker, een uit dit land afkomstige medicus, die thans in Duitsland woont, vertelde o.a. het volgende over de huidige stand van zaken:

„Hoe staat het thans met het Christendom in de Oekraïne? Uit officiële Sovjet-bronnen kan men geen zuiver beeld krijgen. Hoeveel predikantsplaatsen zijn er, hoeveel kerkgebouwen staan de gelovigen ter beschikking en hoe groot is het aantal leden? Men kan het niet te weten komen. Wat de Sovjet-propaganda aan het goedgelovige buitenland vertelt, is noch geloofwaardig, noch mogelijk. Zo zei de Sovjet metropoliet Pityrim in Londen (1955) als hoofd van een kerkelijke Sovjet-delegatie, dat er toen in alle Sovjet-republieken in totaal 200.000 kerken waren, waarvan meer dan 25.000 in de Oekraïne. Bovendien vertelde deze metropoliet dat de kerk nooit werd vervolgd en zoveel vrijheden genoot als nergens ter wereld. Misschien wist de beklagenswaardige metropoliet niet dat er in de vroegere goede tijd in heel tsaristisch Rusland slechts 42.000 kerken waren, en 18.000 in de Oekraïne, dus samen 60.000! Hoeveel kerken er in Rusland zijn verwoest, kan ik niet zeggen, maar in de Oekraïne werden er van de 18.000 precies 12.000 geheel vernietigd. Van de overige is een groot deel omgebouwd tot bioscopen, clubgebouwen of pakhuzen”.

Synodale zending in West-Pakistan

Op 30 januari zijn van Schiphol twee gereformeerde zendingarbeiders met hun gezinnen naar West-Pakistan vertrokken, nl. dokter H. J. Bakker en ir L. W. Hessel. Dokter Bakker zal gaan werken in het ziekenhuis van de Schotse zending in Jelalpur en ir Hessel wordt docent chemie aan het Murray College in Sialkot.

Deze uitzending geschiedt in nauwe samenwerking met de zending van The Church of Scotland.

Uit Oost-Duitsland

Het gebeurde in een plaatsje in Oost-Duitsland in het eerste schooluur van de eerste klas. De onderwijzeres heeft aan de leerlingen verklaard dat zij geen babies meer zijn, wat niet palaat deze toekomstige volwassenen van zes jaar te vleien. „Jullie hebt al opgehouden te geloven dat de ooielaar de kleine kindertjes brengt. Welnu, vandaag moeten jullie ook ophouden in God te geloven, dat is ook maar een leugen voor zuigelingen”.

Een klein meisje steekt haar hand op om oprecht te verklaren: „Neem me niet kwalijk juffrouw, maar ik geloof in God en zeg mijn gebedje op”.

„Ga direct naar huis terug en zeg je ouders dat zij vanaf vandaag verder geen leugens in je hoofd moeten stoppen”.

Het meisje is geheel van streek naar huis terug gegaan.

Kerk in Oostenrijk

De evangelische kerk in Oostenrijk groeit. Momenteel zijn in Oostenrijk 160 evangelische kerken. Van deze zijn er 8 gereformeerd. Er zijn 500 predikantsplaatsen, die door 250 predikanten worden bediend.

Kinderbijbels

Door de zending zijn thans 38.594 kinderbijbels in Indonesië verspreid. De kosten ervan bedragen f 308.752.—.

Perscommuniqué

BREUK IN DE AFDELING DELFT DER SOCIETAS STUDIOSORUM REFORMATOORUM

In Delft zal een nieuwe vereniging van studenten uit de gereformeerde gezindte worden opgericht door een groep leden van de afd. Delft der S.S.R., die besloten heeft deze vereniging te verlaten.

Aanleiding tot dit uittreden is een meningsverschil over de toelaatbaarheid van de moderne paardans binnen de vereniging. Tegenover hen die menen, dat de dans door de Christen dient afgewezen te worden, staan anderen, die de dans ook in het gereformeerde studentenleven willen introduceren. Jarenlang is er binnen de Delftse afdeling van de S.S.R. over deze kwestie vaak heftig gestreden.

Het bijeen blijven van de vereniging werd werkstelligd, doordat het dansen binnen de afdeling werd nagelaten; zo konden allen, die geestelijk bij SSR behoren, ook daadwerkelijk lid zijn. Alleen die vormen van ontspanning, waaraan door ieder zou kunnen worden deelgenomen, zou men gemeenschappelijk beoefenen.

Dit voorjaar is opnieuw de strijd opgelaaid. Een bestuursverklaring, waarin werd voorgesteld het dansen binnen de afdeling na te laten terwille van de gemeenschap, werd afgestemd.

Het bestuur stelde in deze verklaring, dat het bewaren der christelijke gemeenschap belangrijker is, dan het beoefenen van de dans binnen de afdeling. Een aantal leden had in het verleden al bekend gemaakt, dat zij zich gedwongen zouden voelen, de vereniging te verlaten, wanneer de dans in de afdeling zou worden toegelaten. Het verwerpen van de bestuursverklaring was voor het bestuur reden om af te treden.

De hoogleraren Prof. Dr Ir H. J. v. d. Maas en Prof. Dr Ir H. van Riessen bedankten voor hun erelidmaatschap, terwijl het derde erelid, de Heer Ir G. de Rooy, zulks voornemens is te doen. Een 50-tal leden gaf te kennen de vereniging te zullen verlaten. Enkele pogingen zijn nog gedaan de breuk te voorkomen. Aanvankelijk met succes. Toen bedoelde leden echter voorstelden, ook andere facetten van het SSR-leven, zoals groentijd en societeitsleven, nader te bezien in verband met de vraag of de praktijk daarvan wel in overeenstemming was met de eisen van het christelijk leven, werd een motie, die o.a. zaken inhield, betreffende de groentijd, door de afdeling verworpen. Hierna nam zij een motie aan, die inhield, dat de dans in de vereniging zou worden vrijgelaten.

Dit besluit, tezamen met het verwerpen van de voorstellen tot verbetering van de groentijd en andere vormen van het verenigingsleven, was voor een 50-tal leden reden om de afdeling Delft der SSR te verlaten.

Het afwijzen van dit voorgestelde gereformeerde beleid en het tekort doen aan de christelijke levensstijl, maakt het hun onmogelijk de verantwoordelijkheid van het lidmaatschap langer te dragen.

Zij hebben besloten een nieuwe vereniging op te richten om het studentenleven in gereformeerde zin vorm te geven.

Gegevens : Datum 7 juni 1961.
Contactpersoon: E. Schuurman, Oude Delft 100, Delft. Telefoon 22754.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Veenendaal F. van Deursen te Barendrecht (bij accl.).

Terneuzen. Met ingang van zondag 18 juni a.s. zullen de kerkdiensten te Terneuzen niet meer gehouden worden in het gebouw Vlooswijkstraat doch in het nieuwe kerkgebouw aan de Van Cantfortstraat te Terneuzen.

Adressen. Delft: De scriba C. D. Goudappel is verhuisd naar Maerten Trompstraat 20. Als adres van de kerk geldt dit slechts tot de periodieke aftrading aan het einde van deze maand; **Hardenberg:** Het adres van de diaconie is thans J. Schimmel, Middenpad 5, Hardenberg; **Harlingen:** Scriba is thans S. Akkerman, Kanaalweg 12, Harlingen; **Soest:** scriba br C. J. Schepen, Jacob Catslaan 9, Soest-Zuid, Tel. 02955-4513; Tot praeses is benoemd br J. C. Rietberg, Stationsweg 8b, Soest, Tel. 02955-4549.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

met familie???

In de Doorbraakkliniek te Kampen hebben drie piepers hun eierschalen geforceerd. „Veentje”, „Kampje” en „Zwietje” schreven ons dat zij het goed maken en niet minder goed worden verzorgd. Zij zijn hiervoor zo dankbaar dat zij reeds in hun prille bestaan een gift voor het eigen tehuis overmaakten.

Volgens de laatste berichten blijkt de vroege vrouw er nog niet in te zijn geslaagd uit te maken of de drie kiekens haantjes dan wel hennetjes zijn. De kippenfamilie(???) kan op onze voortdurende belangstelling rekenen.

of „arendsnest”.

Een zuster schreef ons: „Ds, preek

„Arendsnest”. Zijzelf en nog een andere kerkganger waren er zo door getroffen, dat beiden een gift overmaakten. Met hen en de predikant hopen wij dat evenals de jongen in het arends-nest, straks ook de kinderen in het tehuis tot zelfstandigheid gebracht mogen worden.

met afscheidsfoto's.

Men vertelde ons dat ter gelegenheid van de voortgaande kerkinstituering te Groningen, z.g. afscheidsfoto's zijn gemaakt. Zij zijn te koop. En wij hopen dat er vele verkocht zullen worden. Of wij daarbij dan belang hebben? Ja, want de netto-opbrengst komt ten goede aan het tehuis.

via Wittenstein en Siegerland.

Wij vertelden U reeds eerder dat pastor Judt in ons land was. Niet alleen, maar met het Posauncnchor uit Wittenstein en Siegerland. Het resultaat? Wij waren niet in de gelegenheid hen persoonlijk te horen. Wel hebben wij een oordeel over de opbrengst, want wij ontvingen f 250,—. Dit heeft ons bijzonder getroffen, en wij zijn pastor Judt en het koor daarvoor zeer dankbaar.

met giften.

Eén van f 1.000,— van een stichting; f 500,— van een broeder. Met giften van borelingskens (allen in navolging van Sybren Foekes) en van bruidsparen. Bijdragen werden ontvangen van catechisanten, vrouwenverenigingen en een jongemannenvereniging.

Hun belangstelling en medewerking maken deze actie voor ons tot een dagelijkse vreugde.

op 28 juni a.s.

Nog f 16.000,— zijn wij verwijderd van het gestelde doel: **de eerste f 100.000,—** op de a.s. Centrale Diaconale Conferentie.

Broeders diakenen, zullen wij het halen? Het antwoord is aan U.

Verantwoording tot 7 juni 1961.

Ontvangen van kerken f 84.245,20
van particulieren „ 14.703,52

Totaal: f 98.948,72

Giften en bijdragen kunnen worden gestort op postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming”, C. van Maasdijkstraat 17, Utrecht.

VAN DE GENERALE SYNODE

Woensdag 7 juni kwam opnieuw het beleid van de deputaten voor radio-aangelegenheden aan de orde, dat reeds eerder voorwerp van bespreking had gevormd. Thans waren een drietal deputaten tegenwoordig, namens wie Ds O. W. Bouwsma van Kampen in de vergadering het woord voerde. Deze betoogde dat deputaten door de toevoeging „vrijgemaakt” aan de officiële naam der kerken: De Gereformeerde Kerken in Nederland verwarring wilden voorkomen en gaf aan waarom naar het oordeel van deputaten de hantering van deze toevoeging niet in strijd geacht kon worden met de besluiten van de synode van Bunschoten-Spakenburg. Na de beëindiging van de discussie werd het oorspronkelijk voorstel van de commissie, om nl. de handelingen der deputaten op dit punt niet goed te keuren, verworpen met zes stemmen tegen en één onthouding. Ds H. van Tongeren verzocht aantekening van zijn tegenstemmen in de Acta. Ten aanzien van de televisie-uitzendingen werd besloten met grote voorzichtigheid de ontwikkeling der televisie te blijven volgen, zulks in verband met de gevaren, die aan de T.V. in het algemeen en de bezwaren, die aan uitzendingen van kerkdiensten op het beeldscherm in het bijzonder, verbonden zijn.

Donderdag 8 juni werd gehandeld over de zaken betreffende het generale archief — aan de kerk van Groningen-Zuid zal verzocht worden zich met de verzorging van het archief te belasten —, bracht br van der Kooy Zuid-afrikaanse groeten over, en werd de bespreking over de scheuring in de kerken van O.-Soemba-Savoe voortgezet.

Vrijdag 9 juni ging men voort met de behandeling van het rapport van Deputaten van de Gen. Synode van Bunschoten-Spakenburg voor samenspreking met de Chr. Geref. Kerken, dat reeds op dinsdag 6 juni tot een brede gedachtenwisseling aanleiding had gegeven. Nadat met algemene stemmen het besluit genomen was, dat wij hieronder in extenso laten volgen, deelde de praeses mee dat alle stukken, die voor openbare behandeling gereed waren, thans afgehandeld zijn. Gedurende deze week worden geen plenaire zittingen gehouden, opdat de commissies met haar werk gereed kunnen komen. Na dinsdag 20 juni zullen de nog resterende zaken worden afgehandeld. Een verzoek van een aantal synodelen, die in de Acta aangetekend wensten te zien, dat zij er bezwaar tegen hebben dat de handelingen van Zwolle t.a.v. de scheuring van O.-Soemba door de synode zullen worden onderzocht, daar dit zou neerkomen op het voeren van heerschappij over de kerk van Zwolle, voorts in

strijd zou zijn met art. 30 K.O. en tot een beoordeling van intern-Soembanese zaken zou leiden, werd nog aangehouden.

Tekst van het besluit, genomen ten aanzien van de Samenspreking met de Chr. Gereformeerde Kerken.

De generale synode besluit:

1. aan de deputaten van de G.S. van B.Sp. 1958/59 voor samenspreking met deputaten van de Chr. Geref. kerken décharge te verlenen van hun opdracht, met dankbaarheid en veel waardering voor hun arbeid;
2. te herinneren aan de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken om, waar mogelijk, zelf ook samensprekingen te voeren met de Chr. Geref. kerk ter plaatse;
3. aan de eerstvolgende synode der Chr. Geref. kerken de vraag voor te leggen of zij, na de inmiddels zoveel mogelijk tot afronding gekomen besprekingen der dep. met haar van oordeel is „dat waar het de roeping der kerk is het Woord te bewaren, de Chr. Geref. kerken en de Geref. kerken zich ook blijkens de Akte van Afscheiding of Wederkering voor de eis gesteld zien zulks in een eenheid van samenleven te doen” en, zo deze vraag **ontkennend** mocht worden beantwoord, of zij aan depp. ad hoc wil meedelen welke daarvoor de gronden zijn.
4. deputaten te benoemen met de opdracht:
 - a. de ingevolge de opdracht van de G.S. van B.-Sp. 1958/59 aangevangen, maar nog niet naar het door wederzijdse deputaten aanvaarde program voltooide bespreking te vervolgen, teneinde zoveel mogelijk vóór de a.s. Chr. Geref. synode het voorgenomen program af te wikkelen en aldus die synode temeer in staat te stellen tot een oordeel over de onder 3 genoemde vraag, alsmede na die eventueel de uitvoering van het gespreksprogramma te voltooien, gericht op het bereiken der van God geboden eenheid der gelovigen;
 - b. met genoemde deputaten van de Chr. Geref. kerken wegen te zoeken, welke tot de geboden en begeerde vereniging kunnen leiden;
 - c. contact te houden met de plaatselijke Geref. kerken, die samensprekingen voeren met de plaatselijke Chr. Geref. kerken;
 - d. van hun bevindingen te rapporteren aan de e.v. G.S. der Geref. kerken en in hun rapport o.m. ook de vraag te beantwoorden, hoe h.i. de verhouding tussen beide kerkengroepen t.a.v. de roeping om in een eenheid van samenleven het Woord te bewaren is, mede aan de hand van het gevraagde antwoord der Chr. Geref. synode; en dit rapport uiterlijk een half jaar voor de aanvang der volgende synode toe te zenden aan de kerken;
5. het rapport van de deputaten van de G.S. van B.-Sp. voor samenspreking met de deputaten van de Chr. Geref. kerken op aanvraag uit onze kerken bij de depp. dezer synode verkrijgbaar te stellen, opdat, gelijk de P.S. van Utrecht 1961 in haar verzoek te dezer zake stelde, de leden der kerken te beter met deze arbeid kunnen meeleven en voor deze arbeid kunnen bidden.

Met dank aan God geven wij U kennis van de geboorte van onze dochter en zusje

PAULIEN

Dr J. G. Knol
M. A. J. Knol-de Jager
Hans
Marijke
Annemarie
Karin
Willy

Katwijk aan Zee, 10 juni 1961
Buitensluisstraat 11

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.
Abonnementprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. j.
Studenten abonnement f 6.- per jaar.
Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenberg
ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452
★
Periodieken
Boekwerken
Handeldrukwerk